

Folk Space

En mötesplats för
folkbildning och delningsekonomi

Sharing City Göteborg
2018–2021

A NATIONAL PROGRAM
FOR THE SHARING
ECONOMY IN CITIES

Sharing Cities Sweden är ett nationellt program för delningsekonomi i städer. Programmet har som ambition att sätta Sverige på kartan som ett land som aktivt, och med ett kritiskt förhållningssätt, utforskar delningsekonomin roll för hållbara städer och ytterst Agenda 2030. I programmet ingår fyra testbäddar för delningsekonomi i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå. Testbädd Sharing City Göteborg består av 15 partners som inom testbädden under 2018–augusti 2021 arbetat, både enskilt och i olika konstellationer, med att utveckla och testa tjänster och koncept för att dela produkter och ytor.

Rapport skriven av:

Lisa Rosengren, projektledare, Studieförbundet Göteborg Sjuhärad.

Jesper Koefoed-Melson, kulturell entreprenör och konsult, Vida Local, Köpenhamn.

Tack till Sara Andén (Husritare) för den fina omslagsbilden

Resultatet är intressant för: Aktörer som vill starta en mötesplats/hub för delningsekonomi som grundar sig i folkbildning och ideellt engagemang. Tjänstepersoner som arbetar med stadsutveckling till exempel nya stadsdelar och befintliga, tjänstepersoner som arbetar med att främja hållbar konsumtion, ökad delaktighet, samnyttja yta, avfallsminimering, social hållbarhet eller liknande.

Sharing Cities Sweden genomförs inom Viable Cities, ett svenskt innovationsprogram för hållbara attraktiva städer, gemensamt finansierat av den svenska innovationsmyndigheten Vinnova, Energimyndigheten och FORMAS.

Testbädd Sharing City Göteborg:

Tjänster och koncept för att dela produkter och ytor (B2C, B2B, P2P)

Förstå behov/knäckfrågor → Utveckla → Testa → Utvärdera → Implementering/ Uppskalning

Stadens roll i
delningsekonomin

Social impact

Affärsmodeller
Tillgång framför ägande

Användar-
perspektivet

Digitalisering

Testbädden Sharing City Göteborg

Fenomenet testbäddar har vuxit fram som en beskrivning av en miljö som möjliggör test. Syftet är att testbädden ska driva innovation genom att testa och utveckla nya tekniker, tjänster, idéer eller arbetsätt. Inom Sharing Cities Sweden är fokus på att testa idéer för att dela och samnyttja produkter, tjänster och yta.

Testbädd Sharing City Göteborg består av 15 partners som inom testbädden arbetat, både enskilt och i olika konstellationer, med att utveckla och testa tjänster och koncept för att dela produkter och ytor.

Att arbeta in en testbädd innebär att arbeta utifrån en innovationsprocess som kan se lite olika ut ifrån fall till fall, men grundstenarna i processen ser ut: Förstå behov/knäckfrågor --> Utveckla --> Testa --> Utvärdera --> Implementering/Uppskalning

Erfarenheter och lärande är en viktig dimension av att arbeta i testbädden. Det är först efter utvärdering och kunskapsgenerering som vi vet vilka delningsinitiativ som är värda att implementeras permanent, skalas upp eller kanske inte fortsätta alls.

På följande sidor beskrivs utvecklingsprocessen och lärdomarna från ett av delningskoncepten, Folk Space, som utvecklats av Studieförbundet Göteborg Sjuhärad inom ramen för Sharing city Göteborg. Rapporten innehåller även en konceptskiss som beskriver processen för hur mötesplatser för folkbildning med delningsekonomi kan realiseras i Göteborg i framtiden.

STUDIEFRÄMJANDET

Studiefrämjandet är ett partipolitiskt och religiöst obundet studieförbund som bedriver folkbildningsverksamhet och samarbetar med föreningar i hela Sverige.

Vi är ett av de tio studieförbund i Sverige med ett brett utbud av studiecirklar, utbildningar, kulturupplevelser och föreläsningar. Med en särskild inriktning på natur, djur, miljö och kultur, arbetar Studiefrämjandet med hållbar utveckling som ledstjärna. Studiefrämjandet vill ge människor kunskap och kraft att forma sin framtid. Studiefrämjandet är en ideell förening grundad på sina 19 medlemsorganisationer och Studiefrämjandet Göteborg Sjuhärad är en av Studiefrämjandets fjorton avdelningar.

Utifrån ett demokratiskt synsätt hävdar Studiefrämjandet allas lika värde och rätt till kunskap, kultur och bildning. Varje år samlas över 200 000 deltagare i våra studiecirklar och kurser och verksamheten bedrivs med stöd från stat, region och kommun. Studiefrämjandets främsta och övergripande mål är att nå många olika deltagare med kvalitativa folkbildningsinsatser. Studiefrämjandet skapar nya mötesplatser, tar oss an nya ämnen och provar nya metoder för människors lärande och stöttar intresserade människor att organisera sig för att skapa förutsättningar för bildning.¹

FOLKBILDNING

Folkbildning är ett samlingsbegrepp för det fria bildningsarbetet. Folkbildning syftar till att, på ett demokratiskt och jämlikt sätt, få medborgarna i samhället att ta till sig ny kunskap och nya värderingar utanför den traditionella skolvärlden.

Studieförbunden kan få statsbidrag via Folkbildningsrådet för de delar av verksamheten som uppfyller de villkor som Folkbildningsrådet formulerat. Här är det värt att nämna att Studieförbunden även kan bedriva verksamhet som finansieras från annat håll. Det kan till exempel röra sig om projektmedel eller uppdragsverksamhet.

¹ <https://www.studieframjandet.se/>

Innehållsförteckning

INLEDNING – I OMSTÄLLNINGENS TID	6
FOLK SPACE	7
BEHOV	7
UTVECKLING OCH TEST	8
Testverksamhet Kommersen 2018–2020.....	8
Platsutveckling Kommersen 2018–2021 (processen)	10
Konceptskiss och processbeskrivning Folk Space 2020–2021	14
UTVÄRDERING OCH KUNSKAP	14
Utvärdering.....	14
Praktiska lärdomar	15
Samverkanspartners har olika tidsplaner/ledtider	15
Värde, samarbete och drift	15
Ekonomi.....	17
Juridiska utmaningar kring moms	19
EKONOMI.....	20
Budget Studieförbundet Göteborg Sjuhärad.....	20
SAMVERKAN	21
RESULTAT.....	21
IMPLEMENTERING OCH UPPSKALNING	21
KONCEPTSKISS.....	21
Syfte.....	21
Metod.....	22
Bakgrund till konceptskissen	22
Inspirationscases / hur har andra gjort?	23
Community Organising Model	29
FAS 1: RAMVERK.....	31
FAS 2: KARTLÄGGNING	34
FAS 3: AKTIVERING	36
FAS 4: FÖRANKRING	37
FAS 5: HÅLLBAR	39
Kommentarer konceptskiss.....	40
Slutord / Reflektion	41

INLEDNING – I OMSTÄLLNINGENS TID

Delningsekonomi, cirkulär ekonomi eller den kollaborativa ekonomin är ännu förhållandevis nya begrepp och fenomen, men intresset för detta har växt kraftigt de senaste åren. **Delningsekonomi har i Sverige kommit till att betyda ungefär ”tillgång framför ägande” och att aktivera outnyttjade resurser. Delningsekonomi är benämningen på att hyra, dela, låna, byta, ge och få saker i stället för att själv äga dem.**

Allt fler människor börjar ifrågasätta överkonsumtion av energi och råvaror och både privatpersoner och företag såväl som politiker har fått ett ökat fokus på att vi behöver skapa cirkulära flöden av jordens resurser. Mänskligheten är i en stor omställning och behöver därför hitta modeller för detta. Civilsamhället har en viktig roll i denna omställning. Folkbildningen erbjuder en möjlighet kring gemensamt lärande kring delningsekonomi i informella sammanhang och Studieförbundet Göteborg Sjuhärad kan och vill vara en viktig part i samverkan och att skapa plattformar kring att medborgare får ett ökat intresse för frågorna.

Studieförbundet har i många år skapat förutsättningar för människor att gå samman och starta och driva verksamhet och lära tillsammans. För att Sverige och Göteborg ska kunna uppnå Agenda 2030 och lokala mål kring jämlikhet och ekologisk hållbarhet krävs goda förutsättningar för civilsamhällets aktörer.

*Projektledare Folk Space
Lisa Rosengren, Studieförbundet Göteborg Sjuhärad*

Entrén till Cykelköket Göteborg, Kommersen 2020

Foto: Lisa Rosengren

FOLK SPACE

Inom testbädd Sharing City Göteborg har Studieförbundet Göteborg Sjuhärad drivit två projekt, delningsköket Container Kitchen och delningshubben Folk Space. Denna rapport beskriver projektet Folk Space.

Målbilden för Folk Space var att bli en levande plats för delningsekonomi och folkbildning där föreningsverksamhet blandas med öppet hus och kulturevenemang. Några kvällar i veckan skulle öppna reparationsverkstäder vara igång tillsammans med enklare matservering lagat av matsvinn. Platsen skulle vara en inspiration och mötesplats för delningsintresserade. Här var tanken att du skulle kunna gå en kurs, laga din lampa, hänga med nya gemenskaper. Nya grupper skulle bildas och gamla grupper stärkas.

Folk Space skulle bli en destination i staden dit människor går som vill leva mer hållbart i praktiken. En naturlig mötesplats där man kan laga i stället för att slänga, dela i stället för att köpa och lära sig praktiska kunskaper av andra. Folk Space var tänkt som ett exempel på hur Studieförbundet jobbar med hållbarhet och blir en föregångare i Sverige för hur studieförbundet kan jobba med delningsekonomi.

Omställningsverkstan

Folk Space föregångare är Omställningsverkstan på Vegagatan i Linné, Göteborg som initierades av Studieförbundet Göteborg Sjuhärad i samarbete med lokala grupper, nätverk och föreningar. Studieförbundet drev verksamheten i cirka fem år fram till våren 2018, då Studieförbundet inte längre hade ekonomiska förutsättningar att stödja verksamhet i den befintliga lokalen. Lokalen sades då upp.

Omställningsverkstan fanns i en bottenvåningslokal på cirka 200 kvm och i lokalen huserade flera olika föreningar och aktiviteter genom åren. Bland annat arrangerades reparationsevent med gruppen "Repair Café Gbg", det var en plats för Solidariskt kylskåp (Solikyl), Cykelköket Göteborg och Gothenburg Hackerspace, co-working space och Klädoteket. Där fanns mötesrum, kök och verkstadsyta med mera. Omkring 200–300 personer besökte Omställningsverkstan varje vecka. Det blev en populär mötesplats där många olika människor träffades och praktiserade hållbarhet med fokus gör-det-själv och att skapa, bygga och reparera.

Med erfarenheterna från Omställningsverkstan och verksamheter som stod utan lokal och många som efterlyste lokal tittade Studieförbundet på olika alternativ för att utveckla konceptet fast på andra platser i Göteborg.

BEHOV

Studieförbundet Göteborg Sjuhärad har länge samarbetat med och skapat förutsättningar för grupper och föreningar som ägnar sig åt delningsekonomi på olika sätt i Göteborg. Vi ser att folkbildning och civillsamhället har en viktig roll för engagemang, kreativitet och

innovation inom delningsekonomi i Göteborg. Folkbildningen kan även påverka medborgares och konsumenters förändringsvilja till att vara en del av delningsekonomin.

De flesta verksamheter och initiativ inom den kollaborativa rörelsen har behov av fysisk yta för att kunna bedriva sin verksamhet exempelvis verkstäder, matlagningsyta och mötesplatser. De uttrycker att de gärna finns i ett sammanhang med andra som sysslar med liknande verksamheter. Genom att samnyttja lokaler finns stora möjligheter att dela resurser så som verkstadsyta, maskiner och kunskap effektivt. Genom att fysiska ytor samutnyttjas är tanken att lokalerna kan nyttjas av olika grupper olika tider av dygnet.

2018 fanns ett 20–30-tal medborgardrivna initiativ som uttryckte behov av olika typ av lokaler, utöver de som hade huserat i Omställningsverkstan. Det tycktes råda brist på lämpliga verksamhetslokaler där verksamheterna kunde få en permanent plats för verkstad och lager eller liknande för en rimlig lokalhyra.

UTVECKLING OCH TEST

- **Testverksamhet i Kommersen 2018–2020**
- **Platsutveckling Kommersen 2018–2021 (processen)**
- **Konceptskiss och processbeskrivning Folk Space 2020–2021**

Testverksamhet Kommersen 2018–2020

Under projektiden har Folk Space testats i mindre skala i en byggnad som kallas Kommersen, i Masthuggskajen i Göteborg, genom att Cykelköket Göteborg och Solidariskt kylskåp (Solikyl) huserat där mellan 2018–2020. I samma byggnad fanns även Kommersen loppmarknad sedan 20 år tillbaka. Folk Space och loppmarknaden samnyttjade vissa ytor i byggnaden.

Cykelköket Göteborg

Ett cykelkök är en icke-kommersiell gör-det-själv-verkstad för alla som behöver laga eller serva sin cykel med fokus på återbruk, delaktighet och medskapande. I Göteborg finns det idag ett flertal cykelkök på olika platser och drivs främst av ideella krafter. Cykelköket Göteborg drivs av volontärer som under öppettider är ”köksmästare”. En köksmästare ger dig tips och råd när du fixar med din cykel på plats. Cykelköket får och hämtar cyklar av bostadsbolag och privatpersoner. Dessa cyklar delas sedan ut till föreningens medlemmar. Vem som helst kan bli medlem för 50–100 kr/år och det går också bra att ta med din egen cykel att fixa med. Cykelköket Göteborg är Göteborgs första och varit förebild för många av de andra cykelkök som finns lokalt.

I Kommersen hade Cykelköket öppet för besökare tre dagar i veckan för besökare från klockan 18 på tisdagar och torsdagar och från klockan 15 på lördagar. Utöver det så användes lokalen även av volontärer under andra tider. Uppskattningsvis så hade Cykelköket runt 2700–3000 besökare per år i Kommersen.

Solidariskt Kylskåp (Solikyl)

Solikyl räddar ätbar mat som annars skulle slängas. Genom att samarbeta med caféer, restauranger och livsmedelsbutiker räddar Solikyl ätbar mat och delar ut detta genom sina kylskåp. Kylskåpen fylls regelbundet av mat som samlats in av föreningens volontärer. Vid ett tillfälle kan flera hundra kilo mat räddats och vem som helst kan hämta maten. Idag finns flera kylskåp utplacerade på olika ställen i Göteborg.

I Kommersen hade Solikyl öppet för utlämning av mat tre dagar i veckan; tisdagar och torsdagar klockan 19 och lördagar klockan 15. På tisdagar besöktes Solikyl av cirka 20–40 personer per gång, på torsdagar av cirka 20 personer och på lördagar kom runt 15 personer för att hämta mat. Verksamheten drevs vid varje tillfälle av 8 volontärer. Under testverksamheten 2018–2020 har verksamheterna i Kommersens lokaler frodats och Cykelköket Göteborg och Solikyl skapade en plats dit många människor gått och många funnit mening och gemenskap. De uppfyller inte visionen och målen med Folk Space helt på egen hand, men kan vara en del av det.

På grund av att lokalerna har varit undermåliga och ska rivas valde Studieförbundet Göteborg Sjuhärad att säga upp kontraktet den 30 november 2020. I samband med detta avslutades samarbetet med Cykelköket eftersom det inte längre var möjligt för Studieförbundet att samarbeta kring den drop-in form som verksamheten bedrivs inom. Solikyl har temporärt flyttat till några av Studieförbundet Göteborg Sjuhärads andra lokaler och samarbetet ska ses över.

Det har varit olyckligt för Folk Space projektet att det har dragit ut på tiden med nya temporära lokaler, men svårt att förutse från början. Förutsättningarna har ändrat sig under projekttiden och ingen har vetat vart Folk Space skulle flytta in och hur det skulle finansieras långsiktigt. Detta har gjort det svårt och ohållbart för föreningarna i Folk Space och även för samarbetet mellan dem och Studieförbundet.

Vid projektstart var ambitionen att under Sharing City Göteborg testa och etablera fler verksamheter i Kommersen som en del i Folk Space. På grund av bland annat säkerhetsbrister gällande lokalen som uppdagades och pandemin kunde fler verksamheter inte etableras på platsen. Studieförbundet Göteborg Sjuhärad tittade därför på andra temporära lokaler i området i samarbete med Göteborgs Stad.

Utdelning av ätbar mat (som annars skulle ha slängts) via Solidariskt Kylskåp, Kommersen 2020

Foto: Lisa Rosengren

Platsutveckling Kommersen 2018–2021 (processen)

Som en del av Folk Space projektet har Studieförbundet ingått i en arbetsgrupp kring platsutveckling av Masthuggskajen tillsammans med Älvstranden Utveckling och Göteborgs Stad (konsument- och medborgarservice). Platsutveckling är ett förhållningsätt till planering, design och förvaltning av en plats. Det handlar om att utgå ifrån människors användande av platsen och frigöra kreativa krafter som finns i lokalsamhället. Särskild hänsyn tas till platsens fysiska, kulturella och sociala identitet som definierar platsen och stöttar dess ständigt pågående utveckling.

Masthuggskajen

Masthuggskajen – området mellan långgatorna, Järntorget och älven i Göteborg – står inför en stor omvandling och stadsutvecklingen i området har höga ambitioner när det gäller hållbarhet. Platsen vid Masthuggskajen har en historia med koppling till hamnverksamhet och återbruk och är omtyckt av många. Här byggs och planeras en ny stadsdel med nya bostäder, verksamheter och mötesplatser och som planeras stå klart 2028.

För området finns ett hållbarhetsprogram som är framtaget av konsortiet av fastighetsägare som tillsammans ska utveckla stadsdelen. I hållbarhetsprogrammet finns fler mål bland annat mål 8:

”På Masthuggskajen är det enkelt att återbruka, spara energi, dela och låna.”

Visionsbild över Masthuggskajen, Älvstranden Utveckling

Arbetsgruppen ”platsutveckling Kommersen” bestod av projektledare och processledare från Älvstranden Utveckling, konsument- och medborgarservice och Studieförbundet Göteborg Sjuhärad. Gruppen leddes av Älvstranden Utveckling och bestod av totalt tre personer. Arbetsgruppen var ett forum för samverkan och arbetsgruppen genomförde flera aktiviteter tillsammans eller enskilt för att förstärka befintlig verksamhet och etablera nya verksamheter inom delningsekonomi i Masthuggskajen.

Två aktiviteter har varit utmärkande under testbäddens tid: efterlysningen #delakajen och att säkra en temporär lokal för Folk Space och andra delningsverksamheter under byggtiden.

#delakajen

Hösten 2019 valde arbetsgruppen att göra en efterlysning i form av en digital kampanj vid namn #delakajen. Syftet med efterlysningen var dels att hitta aktörer som kan testa sin verksamhet under platsutvecklingsprocessen, dels att skapa kontakt med aktörer som i framtiden vill etablera sig i Masthuggskajen, inom delningsekonomi. Målet med efterlysningen var att resultera i minst fyra skarpa test av delningsverksamheter under 2020, inom området för platsutveckling Kommersen med ambitionen att aktörerna ska kunna

etableras permanent därefter. #delakajen skulle även möjliggöra kontakt och matchning mellan framtida delningsaktörer och konsortiet av fastighetsägare.

Urvalet av ansökande skedde av arbetsgruppen i samråd med två olika jurys, en bestående av arbetsgruppen och representanter från Coompanion, Business Region Göteborg och stadsdelen Majorna-Linné, Göteborgs Stad. Den andra juryn bestod av Friends of Gothenburg (FOG), Riksbyggen, NCC, Elof Hansson Fastigheter och Stena Fastigheter. Aktörerna valdes ut och intervjuades för att arbetsgruppen skulle få en tydligare bild över aktörernas behov och potential att etableras i Masthuggskajen. De aktörer som valdes ut fick även möjlighet att under ett event presentera sin idé för konsortiet av fastighetsägare.

Parallellt med #delakajen startades en process kring att säkra en temporär lokal under byggtiden för loppmarknad Kommersen, Folk Space och potentiella delningsverksamheter i Masthuggskajen. Detta gjordes eftersom byggnaden Kommersen var i mycket dåligt skick och enligt detaljplanen skulle rivas inom de närmsta åren.

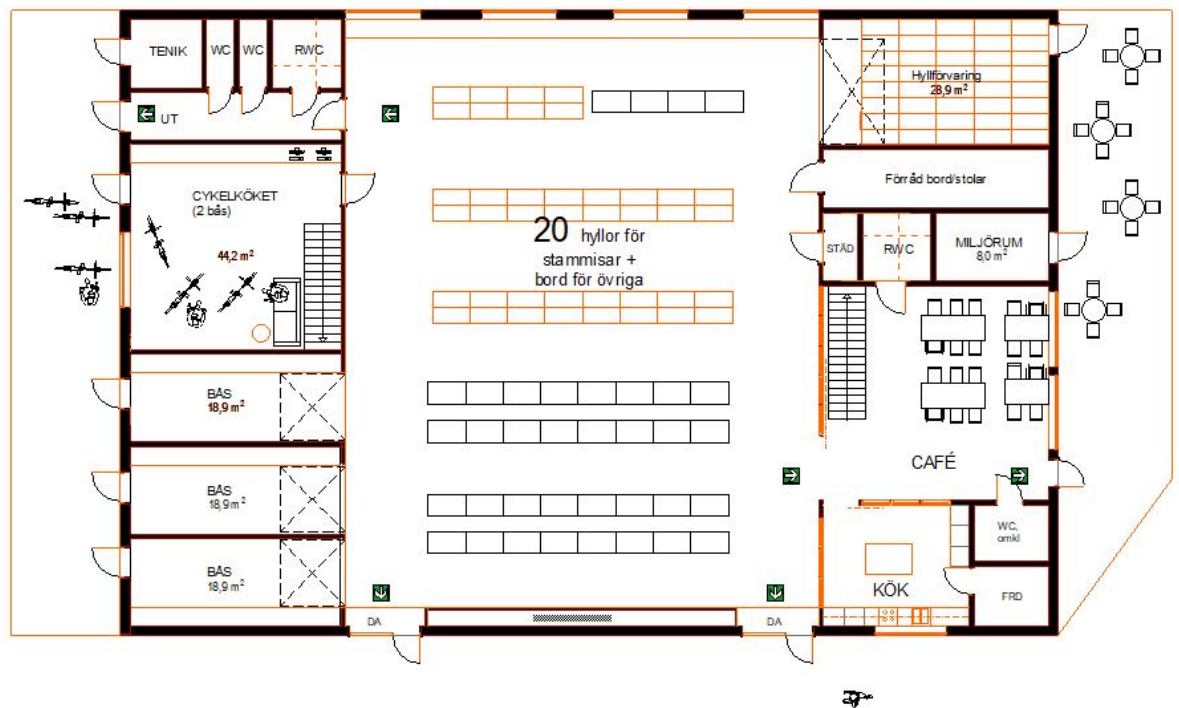
Temporär lokal under byggtiden

Under projektiden blev det klart att Kommersen skulle rivas redan under 2021 och att den inte var värd att rustas upp, samt hade flera säkerhetsbrister. I tillägg bytte fastigheten ägare från Riksbyggen till Fastighetskontoret, Göteborgs Stad. Älvstranden Utveckling (det kommunala bolaget vars uppdrag är att utveckla Masthuggskajen, enligt vision Älvstaden) arbetade med att säkra en temporär lokal för Studieförbundet Göteborg Sjuhärads och Älvstranden Utvecklings egna projekt inom ramen för Sharing City Göteborg. Under projektiden fanns det flera potentiella platser och lokaler som undersöktes och det togs fram underlag för att skapa ett Folk Space i olika temporära lokaler både i befintliga lokaler och containrar med mera. Tillsammans med potentiella verksamheter, arkitekt och Göteborgs Stad tog vi fram skisser för flera potentiella platser och typer av lokaler.

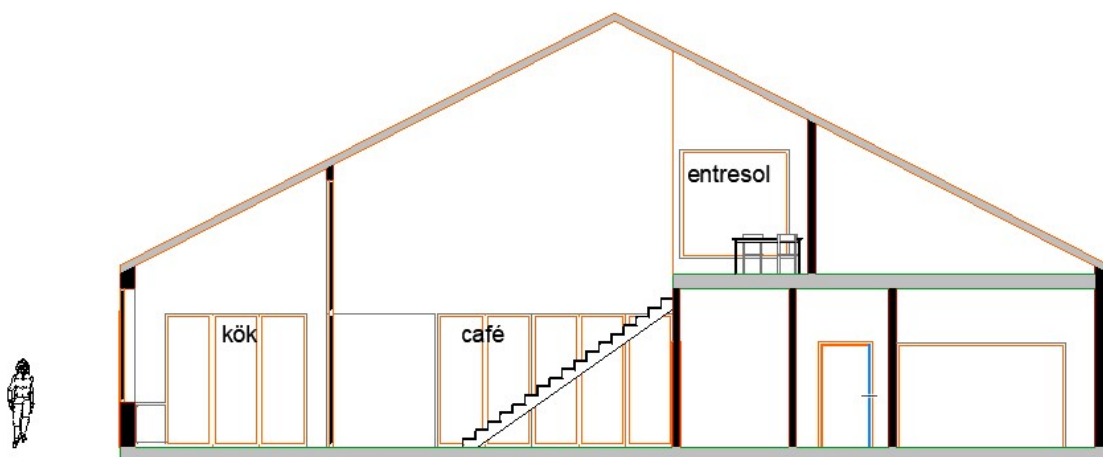
Av flera anledningar i relation till en komplicerad stadsutvecklingsprocess lyckades Älvstranden Utveckling inte säkra en temporär lokal i Masthuggskajen under projektiden.

Exempel: Ritningar för potentiell lokal vid ny plats på Masthuggskajen

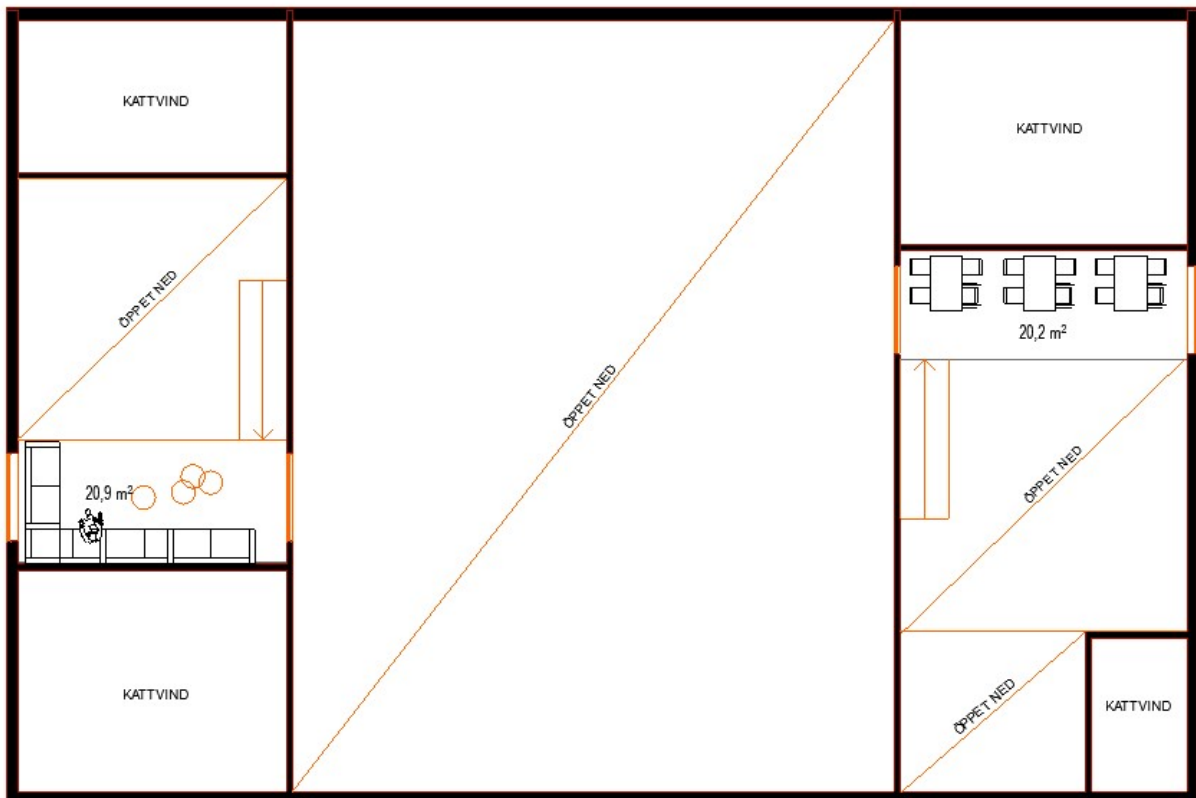
Utkast entréplan

Utkast entresol

Utkast sektion mot café

Konceptskiss och processbeskrivning Folk Space 2020–2021

Under det sista året av testbäddens tid har Studieförbundet arbetat med att ta fram en konceptskiss för hur vi kan ta vara på de kontakter, kunskaper och erfarenheter vi har samlat på oss under dessa år. Denna konceptskiss kommer att presenteras i sin helhet under avsnittet implementering och uppskalning.

UTVÄRDERING OCH KUNSKAP

Utvärdering

Vi har haft ett utvärderingsmöte i november och december 2020 tillsammans med konsument- och medborgarservice och Älvstranden Utveckling där vi utvärderade samarbetet och arbetsgruppen platsutveckling Masthuggskajen samt Folk Space där frågeställningarna handlade om; sammansättningen av aktörer i gruppen och dess roller, måluppfyllelse arbetsgruppen bidragit till, samverkansformat/höjd, arbetssätt, bra/dåligt. Ett urval av lärdomar och utmaningar presenteras nedan.

Genom en brukarstudie, utförd av Älvstranden Utveckling, har vi fått en viss inblick i hur användarna av Folk Space lokalen har upplevt platsen och projektet. Tyvärr blev den inte så omfattande som vi hade hoppats på eftersom Covid restriktioner satte stopp för ytterligare intervjuer. Delar av brukarstudien presenteras under lärdomar.

Det har också gjorts en intern utvärdering inom Studieförbundet Göteborg Sjuhärad för att samla kunskap och lärdomar för framtiden omkring att söka och delta i projekt samt omkring samarbete kring stadsutveckling.

Praktiska lärdomar

Lärdomarna har varit många under de år som Folk Space har varit en del av testbädden Sharing City Göteborg. Det har varit positivt och lärorikt att få vara en del av och samarbeta med det myller av aktörer som utgjort testbädden i Göteborg kring delningsekonomi. Vi har lärt oss att det krävs stort engagemang, mycket resurser, tålamod, tajming och kanske en smula tur för att bygga upp en mötesplats i den stora skala som Folk Space hade som mål. Projektet har också mött utmaningar. I det följande kommer vi att berätta om lärdomar och utmaningar som vi anser är speciellt viktiga att framhäva.

Samverkanspartners har olika tidsplaner/ledtider

Under projekttiden har det blivit tydligt att samverkanspartners i testbädden har olika interna tidsplaner och ledtider. Förvaltningar inom Göteborgs Stad och Älvstranden Utveckling arbetar med långsiktiga planer och stadsutvecklingsprocesser tar tid. Samtidigt är de kreativa och innovativa eldsjälarna och engagerade människorna som Studieförbundet möter och samarbetar med intresserade av att göra något här och nu. Vår erfarenhet är att eldsjälarna hittar nya vägar, letar sig vidare till andra samarbetspartners och andra lokaler om lokal och stöd till resurser inte möjliggörs relativt tidigt. I väntan på nya lokaler så har detta skett med flera av de föreningar och grupper som Studieförbundet Göteborg Sjuhärad har samarbetat med. Dessa olika tidsplaner och ledtider är något som påverkar samarbetet i stor omfattning. Därför är det viktigt att alla parter är realistiska och transparenta med deras respektive möjligheter och behov redan i ett tidigt skede.

En viktig lärdom är att inte gå ut för tidigt med information i olika projekt innan vi själva vet tydliga ramar kring det. Samtidigt vill vi ha med oss gräsrotterna i ett tidigt skede så det är en svår balansgång. Därför är det viktigt att alla parter är realistiska och transparenta med deras möjligheter och behov redan i ett tidigt skede när vi ska skapa något tillsammans. I framtiden behöver vi vara tydligare mot våra samarbeten inom civilsamhället med hur ramarna ser ut från början.

Att vi som studieförbundet har haft möjlighet att ta del i samverkan kring stadsutvecklingsprocesser är något som vi ser som innovativt i sig och vi tror att alla parter har nytta av detta i ett långsiktigt perspektiv. Kontakter har knutits och erfarenheter har delats. Detta tror vi inte hade hänt utan deltagandet i Sharing City projektet.

Värde, samarbete och drift

Under tiden som Studieförbundet hyrde lokaler i Kommersenbyggnaden så har vi lärt oss mycket kring hur en sådan verksamhet kan drivas och vilket värde den får. Verksamheten i Kommersen blev väldigt betydelsefull för många och båda verksamheterna har varit välbesökta och har blivit öppna mötesplatser.

En sådan plats gynnar såväl staden som helhet som studenter, ekonomiskt utsatta grupper i samhället och miljö och hållbarhetsintresserade människor. Dessutom kan det bli en plats för innovation och kreativitet.

En positiv faktor vid att använda lokaler som inte är helt nybyggda, renoverade eller i iordningställda kan vara att det ger utrymme för kreativitet och kan bli en tillåtande plats för engagerade att bygga och testa sig fram. Många av de som engagerar sig inom delningsekonomi vill göra just detta. Den relativt låga hyran har gett möjligheter att kunna testa verksamheten på en central plats.

Hösten 2020 gjorde Älvstranden Utveckling, genom en konsult, intervjuer med volontärer och besökare i Cykelköket och Solikyls verksamheter för att undersöka vad verksamheten betytt och hur den fungerat för dem. Intervjuer har utförts med volontärer i båda verksamheterna samt besökare till Solikyl för att få en uppfattning av hur de upplevt tiden i Kommersens lokaler. Tyvärr har intervjuer med Cykelkökets besökare inte kunnat utföras eftersom deras verksamhet fick stänga på grund av Covidpandemin.

Besökare till Solikyl berättade att verksamheten utgjorde en trygghet för dem, både socialt och ekonomiskt. Flera uppgav att de utan Solikyl inte kunde äta sig mätta. Den sociala aspekten var också viktig, och även om de berättade att det kunde bli stökigt i kön ibland, så var den sociala kontakten mellan Solikyls besökare viktig för de flesta. De flesta besökte Solikyl vid Kommersen så ofta de hade öppet. Alla var positiva till denna sorts delningsekonomiska verksamheter och såg det som en stor tillgång att den fanns så centralt och lättillgängligt.

Volontärer i Solikyl berättade att verksamheten har blivit viktigt för dem för att de får hjälp att bli av med matsvinnet, stötta socioekonomiskt utsatta, få med sig mat hem själv och få en social gemenskap mellan volontärerna. De uttrycker att tiden i Kommersens lokaler fungerat bra för Solikyl eftersom det är en central plats, men samtidigt en slags byggnad som inte skrämmer i väg de vinddrivna människorna. Byggnaden, med sitt levda uttryck, gör Kommersen till en plats där de också kan känna sig välkomna. De tycker att samnyttjande av lokaler har fungerat bra med Cykelköket och Kommersen. De har fått låna bord från loppmarknaden till sin matutdelning, och människor har även gått emellan mycket när Kommersen och Solikyl haft öppet samtidigt. Arbetet känns givande och viktigt för dem för att de får ge mat till de mest behövande. De uttrycker att de får träffa folk de aldrig skulle träffat annars, och detta är något fint och givande, samtidigt som de också lärt sig mycket om konflikthantering eftersom det kan bli stökigt mellan Solikyls besökare.

Övervägande delen av de volontärer som blev intervjuade från Cykelköket hade varit delaktiga i Cykelköket under många år och en av dem var med och grundade verksamheten. Alla de intervjuade gick till Cykelköket flera gånger i veckan, de flesta var där varje gång de har öppet. Cykelköket har kommit att fungera lite som ett andra vardagsrum för de intervjuade och utgör en viktig social mötesplats. Kommersens lokaler har varit bra på grund av dess centrala läge och att man utnyttjar en rivningsbyggnad som annars ej använts till något. Det har också gett liv till en öde plats, speciellt på sommaren. Men lokalen har också avskräckt många på grund av sitt undermåliga skick. De flesta har engagerat sig på grund av sin passion för cyklar, men även för att verksamheten står för något annat än det kapitalistiska systemet som samhället styrs av menar de intervjuade. De flesta av de intervjuade har tilltro till delningsekonomi och tror att en expansion av denna typ av verksamheter skulle kunna gynna staden och invånarna. "Ett mindre Cykelkök i varje kvarter" var en volontärs idealbild. Samarbetsmässigt har de inte sett några större problem i Folk Space lokalen på grund av olika öppettider, men med Solikyl har kontakten ibland lett till frustration för deltagare i Cykelköket. Organisatoriskt har det fungerat dåligt att kön till Solikyl har gått genom Cykelkökets verkstad. Det skapade förvirring i vilken kö som gick till Solikyl och vilken som gick till Cykelköket. Det blev bättre när kön flyttades. När Cykelköket startade upp var det tänkt att man skulle samlas runt svinmaten och skapa en gemenskap på det sättet. Det fungerade på Vegagatan, men i Kommersen har det varit svårare att hitta en symbios mellan verksamheterna.

Lokalens standard har även skapat problem och hinder för projektet Folk Space. Skicket skapade en tröghet i att få i gång verksamheten och att locka till sig fler grupper som var nödvändiga för att skapa en mötesplats i större skala. Det var helt enkelt många föreningar och grupper som tyckte att lokalerna var i för dåligt skick och att det också var för kallt för aktiviteter på vintern. Skicket på lokalerna har tyvärr också skapat extra arbete omkring driften av lokalerna, vilket i sig skapar en frustration och Studieförbundet har upplevt att detta har kunnat leda till konflikter emellanåt. Det krävs mycket vaktmästeriarbete och reparationer och det är något som måste tas höjd för.

Oavsett lokalens beskaffenhet så menar vi att en mötesplats för folkbildning och delningsekonomi i en större skala kräver samordning, någon form av bokningssystem, bemanning och driftpersonal.

Ekonomi

Resurser för att möjliggöra en plats för engagemang och samverkan kring delningsekonomi i ett Folk Space kräver en substantiell budget och detta har visat sig vara en av de större utmaningarna. Hur kan projektet bli en långsiktig verksamhet som står på egna ben utan projektmedel? I arbetet med konceptskissen har vi brottats med detta. Vi har gång på gång mött hinder i olika testade modeller och vi har fortfarande inte hittat en modell inom Studieförbundets egen ekonomi som skulle kunna bära en ny stor mötesplats för folkbildning med delningsekonomi i Göteborg. Vi ser flera olika anledningar till detta, vilket nu presenteras.

Studieförbundets möjligheter till statsbidrag

Under projektets gång har det blivit tydligt för Studieförbundet att vi inte har förutsättningar att samarbeta kring drop-in verksamhet inom ramen för våra statsbidrag. Det gäller främst kring de grupper och föreningar som ägnar sig åt drop-in verksamhet (i exempelvis cykelkök, maker-space, verkstäder eller repair café).

Studieförbundet kan samarbeta kring och få statsbidrag för samarbete kring studiecirkel samt utåtriktade föreläsningar, kurser och kulturarrangemang som folkbildar i ämnet. Studieförbunden kan ägna sig åt folkbildningsverksamhet som inte faller inför ramen för statsbidragsberättigad folkbildning, exempelvis drop-in delningsekonomiverksamhet men då måste de ekonomiska medlen till detta komma från annat håll.

Studieförbundet ser att det inom fältet delningsekonomi sker viktig folkbildning, som faller inom statens mål och syften med folkbildning. Däremot är det inte alla delar av denna folkbildning som faller inom ramen för det som studieförbunden kan samarbeta kring med stöd av statliga medel. Det finns därför en utmaning i att få en hållbar ekonomi för de aktörer som är verksamma inom olika delar av delningsekonomi.

Statens mål och syften med folkbildning²

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
- bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen,
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället,
- bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

I Studieförbundet Göteborg Sjuhärad's långsiktiga strategi finns en inriktning kring att kunna erbjuda funktionella och tillgänglighetsanpassade verksamhetslokaler. Det är en ekonomisk prioritering som gjorts utifrån de behov som avdelningens befintliga verksamheter har. Prioriteringen innebär även stora möjligheter att i framtiden kunna rymma ny typ av verksamhet. Bland annat kommer det på verksamhetshuset på Falkgatan i Göteborg finnas både kök och verkstadsutrymmen som kan lämpa sig åt föreningar och grupper som ägnar sig åt delningsekonomi. Detta fanns inte i lokalerna innan renovering. Under testbäddstiden har förutsättningarna alltså förändrats och i nuläget är det inte aktuellt att inleda nya hyreskontrakt i Göteborg. Även Covid -19 pandemin har påverkat möjligheten till att expandera avdelningens verksamhet.

Verksamhetsstöd / Lokalbidrag från exempelvis kommun

Vi ser att föreningar och grupper inom delningsekonomi även har svårt att söka medel hos andra aktörer, exempelvis hos kommunen. Dessa gruppers förutsättningar för att kunna söka bidrag för att ha en plats att vara på påverkar inte bara grupperna utan även indirekt Studieförbundets möjligheter att fortsätta samarbeta med dem.

Under projektiden i testbädden har det för oss blivit tydligt att de föreningsstöd som finns att söka från Göteborgs Stad inte gäller föreningar inom delningsekonomi i dagsläget. Det är även flera av delprojekten i testbädden som lyft frågan kring brist på tillgång till lokaler med rimlig hyra. Detta är något som behöver framhåvas eftersom civilsamhället utgör en central del av samhället och är en viktig part för att skapa engagemang, innovation och reell verksamhet kring delningsekonomi. Förutsättningar behöver skapas för dessa aktörer att långsiktigt få en plats i staden, det tror vi alla vinner på och är nödvändigt för att nå hållbarhetsmålen.

Det har blivit tydligt under projektets gång att hyresnivån i både den temporära lokalen och i den kommande potentiella lokaler på Masthuggskajen kommer att bli omöjlig för Studieförbundet att klara ekonomiskt på egen hand. Den är även för dyr för de föreningar och grupper inom delningsekonomi som Studieförbundet tidigare samarbetat med. Vi ser det som en stor utmaning om lokaler hyrs ut med marknadshyror utan någon form av subvention för föreningar och andra delningsinitiativ. Ingen aktör från civilsamhället kommer att ha råd att driva verksamhet i de centrala delarna av staden.

Om inte kommunen eller staten kan bidra med verksamhetsstöd och stöd kring lokaler tvingas föreningar och grupper inom delningsekonomi söka stöd från externt håll och det är inte alla som har

² [Förordning \(2015:218\) om statsbidrag till folkbildningen Svensk författningssamling 2015:2015:218 t.o.m. SFS 2020:737 - Riksdagen](#)

den tiden eller kunskapen. Vi ser att många annars engagerade personer tappar orken och gnistan när större delen av tiden ska gå till att söka ekonomiskt stöd för att överleva. Vi tror inte heller att det varken är en långsiktig eller hållbar lösning.

I Göteborg har det under 2021 på initiativ av förvaltningen konsument och medborgarservice, Göteborgs Stad, skapats ett nytt dialogforum: "Sakfrågeforum – Medborgardrivna initiativ för hållbar konsumtion - ett dialogforum för att skapa goda förutsättningar för civilsamhället i arbetet med ett jämlikt och hållbart Göteborg" med Kansli Got United som ägare och sammankallande. Kansli Got United har uppgiften att hålla samman och följa upp arbetet med *Överenskommelsen mellan Göteborgs stad och civilsamhällets organisationer*.³

I maj 2021 mötte Sakfrågeforumet politiker i ett samtal och vi hoppas att civilsamhällets aktörers betydelsefulla roll blir tydlig för beslutsfattare och att det tas beslut omkring och arbetas vidare för att underlätta förenings- och verksamhetsstöd och lokaler med rimlig hyra i framtiden.

Juridiska utmaningar kring moms

Det har framkommit juridiska utmaningar kring moms i arbetet med den gemensamma målbilden att skapa plats för delningsekonomi i det framtida Masthuggskajen. Detta påverkar även Folk Space. Det finns skattemässiga utmaningar både för momsbefriade verksamheter såsom Studieförbundet och de flesta delningsinitiativ, samt för samnyttjande av lokaler över tid. Dessa utmaningar blir extra påtagliga i byggnader där stora investeringar har gjorts, exempelvis ombyggnationer och nyproduktion, vilket är fallet på Masthuggskajen.

Det går att bedriva momspliktig "co-working-verksamhet" eller momspliktig marknads- och eventverksamhet, som bygger på att den som nyttjar lokalen köper en tjänst. Det tecknas inget hyresavtal, utan det är ett köp av tjänst som består av både tillgång på yta och en relativt hög grad av service så som städning, värdskap, möbler och IT med mera. Ett sådant upplägg kräver dock att en part driver hela verksamheten under ett momspliktigt paraply, vilket inte är aktuellt för Studieförbundet. Det skulle bli svårt för Folk Space att kunna utgöra en större yta i dessa lokaler och då faller projektiden omkring att skapa en större mötesplats med många olika verksamheter i. Förhoppningen är att dessa juridiska utmaningar kommer att få en lösning i framtiden, men i nuläget kvarstår de.

I arbetet och testandet under projekttiden blev det gång på gång tydligt att det på olika sätt främst är de ekonomiska utmaningarna som står i vägen för att realisera Folk Space men även juridiska. Engagemanget finns men inte förutsättningarna.

³ Överenskommelsen mellan Göteborgs stad och civilsamhällets organisationer syftar till att stärka förutsättningar, dels för samverkan mellan staden och civilsamhällets organisationer, dels för enskilda göteborgare att medverka i den demokratiska processen och finna konkreta uttryck för sitt samhällsengagemang. [180905Överenskommelse-om-samverkan.pdf \(goteborg.se\)](https://www.goteborg.se/180905/Overenskommelse-om-samverkan.pdf)

EKONOMI

Inom ramen för Sharing City Göteborg fanns en total budget på 2 542 400 kr för Studiefremjandets två projekt i testbadden under 2018 - 2021. Den största parten gick till Folk Space och en mindre del till ett annat delprojekt; Container Kitchen.

Budget Studiefremjandet Göteborg Sjuhärad

Typ	Summa	Beskrivning
Personal och indirekta kostnader	1 206 314 kronor+ 365 294 kronor= 1 571 608 kronor	Löner utgjorde 1 206 314 kronor av projektmedlen och resterande lönekostnader har betalats av Studiefremjandet själva. Förutom projektledaren (som har arbetat 50% med projektet) har många arbetstimmar lagts av ekonom, kommunikatör och vaktmästare. Projektledaren har arbetat med projektledning och verksamhetsutveckling.
Utrustning	811 835 kronor	Under posten utrustning, som är den andra stora utgiftsposten, utgör lokalhyra av Kommersenbyggnaden den största delen. Utöver lokalhyra har denna post även innehållit diverse material för reparation, låsbyten, städ med mera. Denna post inkluderar även kostnader för utflytt från lokalen.
Externa konsulter med mera.	150 294 kronor	Under den senare delen av testbadden har en konceptskiss tagits fram med hjälp av en extern konsult. Denna kostnad landade totalt på 138 794 kronor. Vi har även tagit hjälp av en konstnär för grafiskt material samt gjort ett digitalt studiebesök. Dessa kostnader utgick till 11 500 kronor totalt.
Övriga kostnader	1 949 kronor+ 10 119 kronor= 12 068 kronor	Resor har i det närmsta varit obefintliga (1 949 kronor) mycket på grund av Covidpandemin. Under posten övrigt ingår diverse kostnader såsom förbrukningsmaterial

		och utgör 10 119 kronor utav budgeten.
--	--	--

SAMVERKAN

Under Sharing City Göteborg projektets tid har Studieförbundet Göteborg Sjuhärad löpande samverkat med olika aktörer, föreningar och grupper inom delningsekonomi.

Det har funnits en samverkan mellan Göteborgs Stad genom förvaltningen konsument- och medborgarservice och Älvstranden Utveckling. Utöver dessa aktörer har vi samverkat med Cykelköket Göteborg och Solikyl som huserat i Kommersen. Vi har haft dialog med flera andra föreningar och grupper för Folk Space.

RESULTAT

Under 2018–2021 har Studieförbundet Göteborg Sjuhärad testat verksamhet på Masthuggskajen i byggnaden Kommersen samt tagit fram en konceptskiss för ett framtida Folk Space enligt beskrivning nedan.

IMPLEMENTERING OCH UPPSKALNING

Uppskalning har inte varit möjlig men vi har tittat vidare på en vidareutveckling av konceptet Folk Space i konceptskissen för de rådande förutsättningarna och baserat på lärdomarna från testperioden i Sharing City Göteborg.

Med detta har vi kommit fram till den del av rapporten som innehåller konceptskissen. Konceptskissen beskriver hur mötesplatser för folkbildning och delningsekonomi, Folk Space, kan realiseras i Göteborg i framtiden. Tanken är att konceptskissen kan lyftas ur slutrapporten och ska kunna läsas och användas för sig själv.

KONCEPTSKISS

Under tiden i testbädd Sharing City Göteborg blev det fastställt att Studieförbundet inte skulle få tillgång till en temporär lokal för att kunna testa och utveckla konceptet för Folk Space i Masthuggskajen. Därför valde vi att arbeta fram en process och en konceptskiss för ett eventuellt framtida test av Folk Space, baserat på modellen Community Organising Model.

Syfte

Syftet med konceptskissen har varit att sammanställa erfarenheter, lärdomar och studera olika befintliga modeller samt koncept med fokus på att utveckla en mötesplats för folkbildning och delningsekonomi i Göteborg, ett *Folk Space*.

Frågeställningar som har utforskats under tiden som vi tog fram konceptskissen har varit följande:

- Hur kan delningsekonomi och statsbidragsberättigad folkbildning gå hand i hand?

- Vilken /vilka verksamhets- och samverkansformer tror vi behövs för att det ska bli hållbart över tid att driva och utveckla en mötesplats för folkbildning och delningsekonomi i Göteborg?
- Vad behöver föreningar och grupper som ägnar sig åt delningsekonomi? Vad har de för behov?
- Vilka processer ser vi är viktiga att följa vid uppstart av ett Folk Space?

Under arbetets gång med konceptskissen stod det klart att utmaningarna är flera för att realisera ett Folk Space just på denna plats de närmsta åren. Dessutom har de ekonomiska förutsättningarna på olika sätt ändrat sig sedan Studieförbundet Göteborg Sjuhärad började arbeta med idén.

Konceptskissen beskriver därför inte en verksamhetsmodell eller affärsmodell för hur Folk Space kan realiseras i en fysisk lokal men i stället presenteras;

- Den omvärldsbevakning som gjorts
- En beskrivning över processen enligt modellen Community Organising Model för att starta ett aktivitetsbaserat Folk Space
- En konceptskiss för ett aktivitetsbaserat Folk Space utan en fast fysisk plats

Metod

- Genom intervjuer och samtal med nyckelpersoner inom Studieförbundet som sitter med kunskap om interna förutsättningar kring folkbildning och finansiering.
- Genom kartläggning av olika exempel på liknande verksamheter i Sverige.
- Genom studiebesök och samtal med liknande verksamheter i Sverige.
- Genom intervjuer, samtal och arbetsmöten med olika aktörer inom delningsekonomi i Göteborg.
- Genom intervjuer, samtal och arbetsmöten med nyckelpersoner inom Göteborgs stad och Älvstranden Utveckling.
- Med hjälp av konsult från Vida Local från Danmark där vi har utgått från deras modell omkring Community Organising Model

Bakgrund till konceptskissen

Delningsekonomi i Sverige är i en uppstartsfas. En stor del av den lokala delningsekonomin i Göteborg har drivits av medborgardrivna initiativ och drivs ofta av volontärer som arbetar ideellt. Det har blivit tydligt i projektet Folk Space under testbädden Sharing City Göteborg, 2018–2021, att det behövs externa medel - dels till drift, dels till samordning av verksamheten om det ska kunna fungera under långsiktiga och hållbara förhållanden.

Folk Space har fram tills nu varit tänkt som en fysisk plats med folkbildningsverksamhet och delningsekonomi, men vi har fått tänka om.

I arbetet under projekttiden i testbädden och denna konceptskiss stod vi i ett läge där det stod klart att det både finns ekonomiska och juridiska utmaningar kring uthyrning av lokaler för samnyttjande. Vi har haft möten med nyckelaktörer som potentiellt kunde bidra med ekonomi till Folk Space och vi får konstatera att det i nuläget inte har varit möjligt att hitta långsiktig finansiering till den övergripande driften hos varken Studieförbundet Göteborg Sjuhärad, Älvstranden Utveckling eller Göteborgs Stad.

Vidare visar även erfarenheterna från Folk Space i Kommersen att endast en liten del av aktörernas verksamhet inom delningsekonomi faller inom ramen för statsbidrag till studieförbund och således kan finansieras med dessa medel. Såvida det inte finns externa medel (liksom fallet har varit med Vinnovaprojektet) blir det svårt att få ekonomin att gå runt eftersom det behöver finnas finansiering till hyra, drift och samordning.

Rekommendationen är att Studieförbundet Göteborg Sjuhärad i stället behöver hitta en modell för Folk Space, som i första hand är aktivitetsbaserad och som är brett förankrad hos flera aktörer som tillsammans har möjlighet att säkra ramarna för ett Folk Space. Det kan ge förutsättningar för föreningar inom delningsekonomin.

Denna konceptskiss tar utgångspunkt i att det för närvarande inte finns externa medel men att det genom skissen kan hittas en hållbar modell, som inte kräver nya projektpengar från år till år.

Inspirationscases / hur har andra gjort?

I vår kartläggning i arbetet med konceptskissen ville vi undersöka hur andra liknande verksamheter i Sverige har lyckats starta upp och driva sina verksamheter inom delningsekonomi och innovation.

November 2020 valde Studieförbundet Göteborg Sjuhärad och Älvstranden Utveckling att göra digitala studiebesök hos Stenkrossen i Lund (en verkstad och arbetsyta för kultur, konst och innovation) med verksamhetsledare Rosa Rydahl och STPLN (uttalas stapeln) i Malmö (en mötesplats och inkubator för innovation och kreativa projekt) med verksamhetschef Bertil Björk och projektledare Farhia Nur. Båda verksamheter blev efterföljande kontaktade för att ytterligare komplettera med information. Vi har även haft samtal med utvecklingsledare Tony Rahm och Amanda Sjöstrand på Göteborgs Stads bostadsbolag (Bostadsbolaget) och enhetschef Inger Orebäck i Socialförvaltningen Nordost, Göteborgs Stad angående verksamheterna Aktivitetshuset Hammarkullen och Fixoteket i Hammarkullen, Rannebergen och Norra Biskopsgården.

Dessa verksamheter är utmärkta exempel att finna inspiration från till modeller för kommande samarbeten och utveckling av mötesplatser för delningsekonomi.

Stenkrossen i Lund

Bild hämtad från Stenkrossens hemsida

Stenkrossen i Lund är en verkstad och en arbetsyta på 2000 m² som drivs och finansieras av Lunds kommun där projekt och verksamhet inom kultur, konst och innovation kan få stöd och en plats att mötas. Stenkrossens vision är att vara ett hus där alla känner sig välkomna, kan få inspireras till eget skapande, kreativitet och innovation. Kultur- och fritidsförvaltningen vill möjliggöra för professionella kulturutövare att leva på sitt skapande och bidra till att Lund blir en öppnare stad där människor kan mötas i kreativa processer och aktiviteter. I lokalerna stöttas omkring 30 aktörer av Lunds kommuns unika stödmodeller *Mini, Midi eller Maxi*. Projekten drivs av föreningar, frilansare, konstnärer, volontärer, privatpersoner med flera.

Den nuvarande verksamheten har sin upprinnelse i Lunds ambition att bli Europeisk Kulturhuvudstad år 2014. Några år tidigare hade Sommarlund (hundratals kulturupplevelser för alla åldrar i hela Lund under sommarmånaderna) dragit i gång som en satsning och Stenkrossen blev bas för festivalens teknik och personal. När det stod klart att Lund inte vann nomineringen, gjordes i stället en satsning på att levandegöra Stenkrossen som ett experimentellt kulturstöd. Fram till 2017 levde sedan Stenkrossen under ständigt nedläggningshot, tills det äntligen kom ett politiskt beslut att Stenkrossen som långsiktig verksamhet fick vara kvar i byggnaderna i minst tio år.

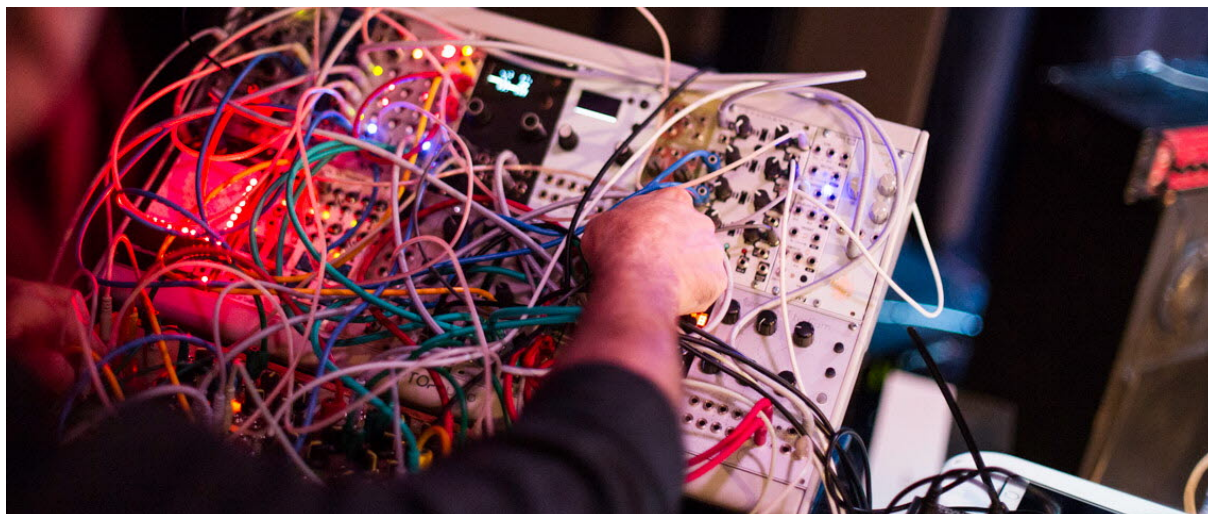

Bild hämtad från Stenkrossens hemsida

Olika modeller för finansiering har funnits under årens lopp. De flesta åren av Stenkrossens historia har Lunds kommun finansierat två heltidstjänster, en verksamhetsledare/utvecklare (100%) och en teknisk samordnare/bokningsansvarig (100%). Utöver det tas timanställda in på sammanlagt ca 50% som täcks av rambudgeten och som innefattar, vaktmästeri (20%), kommunikation/sociala medier (10%) och verkstadsansvarig (20%). Ytterligare två kommunanställda har haft arbetsområden som då och då tangerat Stenkrossen så vi skulle kunna säga att de arbetat ca 20 – 25% var, en stödhandläggare och en anläggningsansvarig.

Stenkrossen menar själva att de har varit underbemannade under större delen av deras historia och enda anledningen till att detta har fungerat har varit att alla projekt själva har varit ansvariga för sin verksamhet. Med egna ord från verksamhetsutvecklare Rosa Rydahl "Denna sparsmakade resursättning är dock ingenting vi rekommenderar. Stenkrossen hade kunnat utvecklas långt mer om vi hade haft en ordentlig personalstyrka på minst 5 heltidstjänster till – tekniker, vaktmästare, marknadsförare, producent, administratör".

Sedan Stenkrossen började skapas 2015 så har premissen varit att de som vill använda platsen för sitt projekt eller sin verksamhet på något sätt måste bidra till Stenkrossens plats, aktiviteter eller utveckling. Därför har de utvecklat ett stödmodellssystem som de kallar för *Mini*, *Midi*, *Maxi*. Ingen av platserna kostar något i monetära medel. Däremot förbinder sig nyttjaren att bidra till Stenkrossens öppna verksamhet genom aktiviteter som är gratis att delta i. För att kunna ansöka om projektplats på Stenkrossen måste en projektplan, tidsplan och en plan för finansiering lämnas in för hela den önskade perioden och efterföljande ska de redovisas. Stödmodellen *Mini* passar de projekt som vill ha en plats på Stenkrossen en kortare tid, 0–3 månader och går bara att söka en gång per projekt. Stödmodellen *Midi* passar aktörer som har en projekttid som de vill utveckla under ett år. Stödmodellen *Maxi* för verksamhetsutveckling passar de projekt som tagit formen av verksamhet, eller som har en pågående verksamhet, som de vill utveckla i samarbete med Stenkrossen.

STPLN på Stapelbäddsgatan i Malmö

Fotograf Firas Mukarker

STPLN (uttalas stapeln) är inrymda i en 2000m² tidigare stapelbädd där stora fartyg en gång reparerades på taket. Platsen är till för dem som har innovativa idéer inom konst och kultur, teknik och design, icke formell utbildning och cirkulär praktik. STPLN är en unik mötesplats och inkubator för innovation och kreativa projekt och har verkstäder, ateljéer och ett öppet kontor redo att användas. STPLN är en inkluderande, medskapande och faciliterande organisation och dörren är öppen för alla upplevelser, nivåer och åldrar. Uppdraget är att tillhandahålla utrymme, tid, struktur och metoder.

Det finns en särskild historik kring hur STPLN startade: Malmö stad ägde fastigheten, som stod tom, och stadsdelen Västra Hamnen var/är ett utvecklingsområde. Det ledde i olika steg fram till att huset renoverades och att föreningen Stapelbädden bildades och fick ansvar för att driva kulturverksamhet med mera i huset. Föreningen Stapelbädden driver nu STPLN som i dagsläget har 10 medlemmar. En medlem blir invald och måste driva långsiktig verksamhet och bidra till STPLN. Exempel på verksamheter i huset är Cykelkök, Alofilab: ett analogt medialabb, Återskapa: Ett centrum för kreativt återbruk, design och utbildning, Makerspace: Hit kommer designers, slöjdare, arkitekter, pysslare och kreativa amatörer och ett co-working space med mera.

Beslutet om finansiering är på kommunstyrelsenivå och Malmö stad upplåter lokalerna utan kostnad. Stadsfastigheter äger, Kulturförvaltningen hyr och upplåter till dem och STPLN behöver söka medel från Malmö stad varje år. STPLN har ett årligt verksamhetsstöd från Malmö kulturnämnd, för närvarande 2 249 000 kr plus fri hyra (som motsvarar ett värde av ca 1,7 mkr). Däremot omsätter STPLN betydligt mer nuförtiden. Det brukar ligga mellan 4 - 6 miljoner; resterande är dels fakturerade medel (ca. 1 - 1,5 miljoner för workshops, seminarier, föredrag och studiebesök, ca 250 000kr i medlems/användaravgifter och resterande i projektstöd från EU, Svenska institutet, Nordiska Rådet, Vinnova, Arvsfonden med flera, allt beroende på vilka projekt som är igång).

STPLN beslutar själva över hur de använder sina medel från Malmö stad, men de har valt att lägga merparten på personal. När de fasta kostnaderna för driften av huset är lagda finns utrymme för cirka 2,5 tjänster i budgeten. Utöver detta har de ibland anställda i projekten; antingen tills vidare eller tidsbegränsat, plus en mängd tim-arvoderade.

Föreningen står själva för alla kostnader som rör driften; el, larm, städ, försäkringar, toapapper och verksamhetsanpassning med mera. Behöver de bättre ventilation för att de vill använda en laserskärare så betalar de såväl för laserskäraren som installation av ventilationen och försäkring.

Fotograf Firas Mukarker

Aktivitetshuset Hammarkullen och Fixotek i Göteborg

Samverkansavtal och så kallade BID (Business Improvement District) - samarbete⁴ är andra möjliga modeller för att skapa långsiktigt samarbete kring mötesplatser med delningsekonomi i Göteborg mellan Göteborgs stad, bostadsbolag och civilsamhället.

I stadsdelar med blandade upplåtelseformer och flera (privata) fastighetsägare som har gemensamma intressen kan det finnas stor anledning att ingå i ett BID samarbete. Det har man gjort med framgång i Gamlestan som exempel. Det finns även (B)ID Stigbergstorget och en påbörjan av en platssamverkan Frölunda torg i Göteborg. Bostadsbolaget har inget så kallat BID i Hammarkullen, men fördelen är att de är den enda fastighetsägaren med flerfamiljshus för uthyrning. Därmed har de rådighet att driva processerna effektivare på egen hand.

Aktivitetshuset Hammarkullen utgörs av en 600 m² lokalyta på Bredfjällsgatan i Hammarkullen, Göteborg. Lokalerna kan bokas av föreningar och enskilda boende som ingår avtal om användning av lokaler. Aktivitetshuset har startats inom ramen för Hela Hammarkullen, Jämlik Stad, målområde 4. Frågan om föreningslokaler och föreningssamverkan har under många år varit en viktig fråga i Hammarkullen. Under 2016–2017 inleddes en fördjupad samverkan mellan SDF Angered, Bostadsbolaget (allmännyttan), Göteborgslokaler och Park- och Naturförvaltningen. Samverkansgruppen utvecklades sedan vidare och innefattade sedan också Hyresgästföreningen under flera år.

Syfte: Att skapa och stödja en deltagarstyrd/medborgardriven mötesplats i Hammarkullen, Göteborg. Erbjudna gemensamhetslokaler för såväl föreningar och andra lokala aktörer som mindre etablerade nätverk, projekt och aktiva individer till en låg kostnad på Aktivitetshuset. Verksamheten i Aktivitetshuset ska bidra till en positiv utveckling i området och bygger på engagemang från husets "medlemmar". Aktivitetshuset vill öppna upp för samarbete mellan de olika föreningarna och boende genom gemensamma aktiviteter: cafékvällar, matlagning från olika kulturer, utomhusaktiviteter, dans, gym, föreläsningar och involvera barn och ungdomar genom anpassade aktiviteter med mera.

Priset för att använda Aktivitetshuset lokaler är 30 kronor per bokad timme och lokal och utgör en serviceavgift. Det är alltså många olika föreningar som delar på samma lokalyta men hyr dem på olika tider under dygnet och veckan. Intäkterna från uthyrningen går in i verksamheten. Verksamheten faller alltså in under samnyttjande av lokaler inom delningsekonomi.

Tillsammans säkerställer de samverkande parterna, inom ramen för avsiktsförklaringen, att Aktivitetshuset resurssätts på ett sådant sätt att syfte och mål med verksamheten kan uppnås. Parterna vill också genom avsiktsförklaringen och samverkansavtalet säkerställa parternas långsiktiga engagemang och ansvar i frågan.

Bostadsbolaget har även tre kvartersnära mötesplatser i Hammarkullen, Rannebergen och Norra Biskopsgården som kallas **Fixotek**. Där kan du enkelt laga, låna, byta och göra nytt av gammalt. Fixoteket i Rannebergen drivs av frivilliga i samarbete med Bostadsbolaget, medan Bostadsbolaget sköter Hammarkullens och Norra Biskopsgårdens Fixotek tillsammans med Socialförvaltningen Nordost stadsdelsförvaltningen Angered respektive Socialförvaltningen Hisingen. Det finns ytterligare ett Fixotek i Göteborg i stadsdelen Majorna, detta drivs av en ideell förening. På Fixoteken kan du

⁴ [BID - en samverkansmodell mellan fastighetsägarna - Boverket](#)

låna verktyg för att reparera och göra om dina saker på plats, som till exempel. kläder, möbler, hushållselektronik och cyklar. Du kan även låna med dig vissa verktyg och maskiner hem. I Fixotekets byteshörn kan du lämna in hela och rena kläder, köksgeråd, hemelektronik, mindre möbler och prydnadssaker, leksaker och sportartiklar som du inte längre behöver och ta med dig något annat i utbyte.

Fixoteken skiljer sig åt lite i servicenivå från Aktivitetshuset. I exempelvis Hammarkullen har Bostadsbolaget två heltidsanställda finansierade av Bostadsbolaget, men anställningen finns hos Socialförvaltningen Nordost. I Norra Biskopsgården ser det liknande ut med en halvtidsanställning finansierad hos Bostadsbolaget där anställningen finns hos Socialförvaltning Hisingen. På Fixoteket Rannebergen drivs verksamheten av volontärer. Gemensamt för alla tre är att Bostadsbolaget står för lokalen och att inga hyror utgår till ansvariga för verksamheten.

Fritidsbanken

Ett annat exempel att finna inspiration hos är Fritidsbanken som finns runt om i Sverige.

Fritidsbanken är som ett bibliotek fast med sport- och fritidsprylar. Här lånas utrustning som exempelvis skidor, skridskor, inlines, flytvästar med mera ut, och utlåningstiden är fjorton dagar.

Vilka som tar initiativ till att starta upp Fritidsbanken lokalt ser olika ut, men oftast är det kommunen som är ansvariga och även om huvudmannen är en annan så är det viktigt att kommunen står bakom Fritidsbanken. Det finns Fritidsbanker som drivs av exempelvis en förening, ett förbund och ibland är det flera parter som går ihop och driver en Fritidsbank i samverkan.

Fritidsbanken har ett helt upparbetat koncept för att hjälpa medborgare och kommuner att tillsammans starta upp Fritidsbanken på nya orter och de har distriktssamordnare som kan hjälpa till i processen.

Fritidsbanken Frölunda Torg stöts av Göteborgs Stad med verksamhetsutveckling och genom ekonomiska medel som bekostar bemanning (löner) genom ett IOP som tagits över av Socialförvaltning Sydväst. Fritidsbanken Slottsskogen är en del av ordinarie verksamhet (Plikta) och bemannas av personal och även av feriearbetande ungdomar men även som en del av ett IOP mellan Göteborgs Stad och Majornas Samverkansförening.

IOP (Idéburet offentligt partnerskap) är ett avtal mellan en eller flera idéburna organisationer och den offentliga sektorn. En modell av partnerskap som kan användas när varken traditionellt föreningsbidrag eller upphandling är en lämplig form. IOP-avtal skrivs ofta runt en speciell verksamhet, som ägs av den idéburna organisationen, men som den offentliga sektorn vill medverka i. I avtalet bestäms vad partnerskapet gäller, vilka resurser respektive part ska bidra med, hur länge avtalet ska gälla med mera.⁵

Vi tror att det är viktigt att hitta liknande modeller för stöd och samverkan för att delningsekonomi ska kunna fortsätta utvecklas i större skala i Göteborg. Utmaningarna för civilsamhället, Studieförbundet inräknat, är att få det att gå ihop ekonomiskt och resursmässigt. Bidragsfinansierade verksamheter (som Studieförbundet) kan inte bära kostnaderna själva - hur mycket vi än skulle vilja. Förhoppningsvis kan erfarenheterna från testbädden Sharing City Göteborg visa detta och påverka beslutsfattare för framtiden.

⁵ [Idéburet offentligt partnerskap \(IOP\) | Social utveckling \(goteborg.se\)](#)

Vi tror att olika föreningar och grupper har olika behov. För en del aktörer passar det att ingå IOP avtal eller andra slags samverkansavtal, för andra är det ett för komplicerat och stort åtagande och de skulle i stället behöva ingå i kommunens ordinarie verksamhet likt modellen på Stenkrossen i Lund. En annan lösning är en typ av mellannivå där kommunen går in med ekonomiskt verksamhetsstöd till en paraplyorganisation likt modellen som finns på STPLN i Malmö.

Community Organising Model

Med den historik och de utmaningar som finns i projektet har vi valt en konceptskiss som fokuserar på processen. Om det fortfarande ska finnas ett Folk Space i Göteborg i framtiden måste det byggas upp med tålamod och med bred förankring och därför har vi valt att bygga upp konceptskissen runt en modell som stegvis involverar de aktörer som är avgörande för en hållbar modell.

Modellen heter *Community Organising Model* och är utvecklad av Vida Local (tidigare GivRum). Vida Local är en dansk organisation som har specialiserat sig i brukardrivna processer inom kultur- och stadsutveckling. Idén till GivRum blev född i 2008 i Bolsjefabriken i Köpenhamn som var en aktivistisk miljö och som hade tagit över en gammal fabrik under en treårsperiod. Här skapades en förening, som drev byggnaderna och kulturella och sociala aktiviteter till förmån för lokalsamhället.

Föreningen Bolsjefabriken blev så stark att den lyckades överleva när byggnaderna revs och nya byggnader hittades där föreningen kunde fortsätta sitt arbete. Bolsjefabriken skapar fortfarande värde för Köpenhamn genom icke-kommersiella aktiviteter inom *do it yourself* och *do it together*-kulturen fram till denna dag.

Grundarna av GivRum, Christian Fumz och Jesper Koefoed-Melson, träffade varandra på Bolsjefabriken och såg hur mycket kreativitet som uppstod när en gemenskap bildades med ett gemensamt syfte om att göra en positiv skillnad för samhället. De grundade GivRum för att hjälpa till med att skapa flera kreativa miljöer och specialiserade sig i att driva processer och organisera människor som skulle kunna skapa aktiviteter på egen hand efter att GivRum hade hjälpt dem att komma igång.

GivRum började skapa egna projekt där de tog över tomma byggnader för en period och bjöd in kreativa aktörer som ville lyfta kulturella och sociala uppdrag i samhället. Arbetssättet var att skapa en ram där de kreativa aktörerna kunde fylla på innehåll och bygga upp kunskap gradvis över en period på ett till två år hos de kreativa aktörerna så att de efterföljande kunde ta över driften.

Projektet PB43, som startade på Amager i Köpenhamn blev ett särskilt framgångsrikt projekt. Det skapade stor uppmärksamhet i dansk stadsutveckling och gjorde att flera städer började arbeta med brukardriven stadsutveckling. Genom åren har GivRum varit drivande i utvecklingen av en myriad av kreativa miljöer och organisationer i projekt i Danmark för kommuner, stiftelser och utvecklare.

Det var dock i Malmö att Community Organising Model som blev utvecklat i dess nuvarande form. Tillsammans med Malmö Stad och Jernhusen utvecklade Vida Local modellen i ett projekt på Lokstallarna som är ett område ägt av Jernhusen. Området ska utvecklas över de nästa fem till tio åren och kultur har varit en drivkraft i utvecklingen under en temporär period innan det ska byggas. Förhoppningen är att några av de tillfälliga aktiviteterna kan hitta en permanent funktion i Lokstallarna genom en Community Organising Model-process.

Community Organising Model är inspirerad av Design Thinking och har 5 faser som alla har sitt eget liv och som successivt bygger på tidigare faser tills det har skapats en hållbar modell med bred förankring.

Ramverk handlar om att definiera och besluta det övergripande syftet i det partnerskap som är ansvarigt för den strategiska utvecklingen.

Kartläggning handlar om att utforska och förvärva kunskap om samhället/gruppen under utveckling genom att kartlägga mänskliga och fysiska resurser.

Aktivering handlar om att mobilisera mänskliga resurser och testa lösningar i liten skala samtidigt som en har roligt och det firas.

Förankring handlar om att skapa en hållbar organisering för samhällsaktörer med förmåga och legitimitet att arbeta strategiskt med utveckling av ett område.

Hållbar handlar om att uppnå gemensam motståndskraft genom nyttjande av social och lokal sammanhållning.

Det är krävande att arbeta med Community Organising Model eftersom den tar utgångspunkt i människors motivation och engagemang och det kan vara svårt att förutse och planera. Därför kommer modellen att se annorlunda ut i verkligheten och det krävs kontinuerlig dialog och förhandling av de involverade parterna. Inför övergången till en ny fas blir det viktigt att parterna kommer överens.

Vi har använt Community Organising Model till vidareutvecklingen av Folk Space som har en rik historia med många olika aktörer involverade. Detta är vårt försök på att peka en riktning för Folk Space med hjälp av Community Organising Model.

När projektet Folk Space nu avslutas finns inte förutsättningar för Studieförbundet att inom ramen för våra befintliga resurser att etablera ett Folk Space. I denna rapport finns dock en modell för hur

ett arbete med den frågan skulle kunna se ut, en konceptskiss. Konceptskissen är skriven med utgångspunkt från att det i nuläget inte finns finansiering till hyra och drift av en lokal så Folk Space kan realiseras i den stora skala som från början var tänkt. Konceptskissen fokuserar på en organisering av de aktörer som har intresse inom delningsekonomi: Studieförbundet Göteborg Sjuhärad, Göteborgs Stad och representanter från föreningar och grupper inom delningsekonomi. Ett genomförande av konceptskissen skulle förutsätta en tydlig överenskommelse mellan dessa, eller andra aktörer, samt att arbetet kan prioriteras och resursättas i dessa organisationer.

Studieförbundet vill säkerställa en fortsatt utveckling av folkbildningsverksamhet inom delningsekonomi i Göteborg. Rekommendationen är därför en modell, en organisation/koncept utan lokal i ett första skede som kan driva processen framåt och säkra att den drivkraft och den kunskap som Omställningsverkstan och Folk Space har bidragit med inom delningsekonomi och som kan fortsätta bygga upp kapacitet hos civilsamhällets aktörer inom delningsekonomi. Konceptet Folk Space kan arbeta med:

- Skapa temporära aktiviteter (pop ups) på utvalda platser med intresse för delningsekonomi exempelvis på Falkgatan (Studieförbundets verksamhetslokal), Stadsbiblioteket, Ekocentrum, andra centralt belägna lokaler i samarbete med Älvstranden Utveckling med flera). Det kunde vara fruktbart att koppla Folk Space på Hållbarhetsfestivalen Västra Götaland, som är en annan satsning inom hållbarhet hos Studieförbundet Göteborg Sjuhärad.
- Mobilisera relevanta aktörer inom delningsekonomi.
- Att fortsätta bygga upp kunskap inom delningsekonomi.
- Etablera partnerskap med nyckelaktörer som potentiellt kan finansiera ett framtida Folk Space i samverkansavtal.
- Utveckla en hållbar verksamhetsmodell för ett långsiktigt och permanent Folk Space.

FAS 1: RAMVERK

Tidshorisont förslag

Vår 2021 - Höst/Vinter 2021 (Denna fas är vi i just nu)

Syfte

I fas 1 är uppgiften att definiera en ram där folkbildningsverksamhet inom delningsekonomi kan utvecklas så att det blir en viktig part i samverkan omkring delningsekonomi med Göteborgs Stad, och en ambition inom politiken. Om Folk Space ska fortsätta i ett nytt format behöver följande undersökas initialt:

- Vilka nyckelaktörer kan bidra med ekonomiska, administrativa och sociala ramar som kan stödja föreningarna inom delningsekonomi igenom organisationen Folk Space?
- Hur kan ett förpliktande partnerskap mellan nyckelaktörer formas som kan säkra samverkan och fortsatt utveckling av delningsekonomi i Göteborg, för att ta vara på nätverk och kunskap som redan finns?
- Vilken ram skulle kunna etableras som skulle vara attraktiv för föreningar inom delningsekonomi att fortsätta vara innovativa och utveckla delningsekonomi inom i Göteborg?

Eftersom det inte finns finansiering till att etablera ett Folk Space på en fysisk plats i nuläget är rekommendationen att i stället att bygga upp en aktivitetsbaserad verksamhet kring konceptet Folk Space.

Förutsättningar

De nyckelaktörer som har arbetat och samverkat kring att skapa utrymme för föreningar inom delningsekonomi i Folk Space och på Masthuggskajen inom ramen för testbädden är Studieförbundet Göteborg Sjuhärad, Älvstranden Utveckling och Göteborgs Stad (för närvarande konsument- och medborgarservice). Det finns alltså stor kunskap och resurser till att fortsätta samverka och driva en utvecklingsprocess inom folkbildningsverksamhet och delningsekonomi. Därför har vi tagit utgångspunkt i att först undersöka villigheten till engagemang i en etablering av Folk Space som en organisation hos just dessa aktörer. I ett senare skede kartläggs intresse hos föreningar och grupper inom delningsekonomi att vara med. Vi har även undersökt intresse hos Stadsbiblioteket kring ett samarbete att kunna använda deras lokaler i Götaverkstan⁶ och de ställer sig positiva till detta. Även Ekocentrum⁷ (som Studieförbundet är medstiftare till och länge har samarbetat med) har lokaler att tillgå och de ställer sig positiva till ett samarbete.

I fas 1 undersöks vilka resurser och möjligheter det finns till att engagera sig i en långsiktig process. Denna process upprätthåller samtidigt kunskap och stödjer föreningars möjlighet för att skapa aktiviteter.

Studieförbundet Göteborg Sjuhärad och Göteborgs Stad (Konsument- och medborgarservice) har uttryckt intresse för att engagera sig i ett arbete omkring uppstart av ett aktivitetsbaserat Folk Space utan fast lokal. Aktörerna bidrar med och investerar i stället de resurser de har att tillgå i form av tid, kunskap, kontakter och lokaler för aktiviteter inom delningsekonomi.

Med Community Organising Model som en handlingsplan skulle Studieförbundet Göteborg Sjuhärad kunna ha förutsättningar att driva fram processen tillsammans med aktörer såsom Göteborgs Stad, Stadsbiblioteket Göteborg, Ekocentrum och andra delningsekonomiaktörer. En del av den processen är att gemensamt finna resurser till aktiviteter som kan samla föreningar och verksamheter inom delningsekonomi och skapa uppmärksamhet för en större publik vilken i sin tur kan utveckla den hållbara rörelsen inom delningsekonomi.

Involvering (Nyckelaktörer - referensgrupp)

I denna del av fas 1 skulle det vara fokus på fokus på involvering av de aktörer som har tid och kunskap till att ingå i ett utvecklingsarbete riktat mot en långsiktig utveckling av konceptet Folk Space. Det är ambitionen att etablera en partnerskapsmodell för aktörer inom delningsekonomi som kan lyfta processen i gemenskap, men som inte kan driva utvecklingen på egen hand. En form behöver finnas där aktörerna kan bidra med de resurser som de har tillgängliga i nuläget.

Nyckelaktörerna åtar sig till att dela kunskap och ingå i en referensgrupp som:

- Träffas till 4–6 möten per år.
- Arbetar transparent och kommunikativt omkring sina respektive förutsättningar för att ingå i samarbete

⁶ [Götaverkstan - Stadsbiblioteket - Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](http://gotaverkstan-stadsbiblioteket-goteborgsstad.goteborg.se)

⁷ [Ekocentrum](http://ekocentrum.se)

- Arbetar för att göra resurser och lokaler tillgängliga för föreningar inom delningsekonomi i den omfattning det är möjligt.
- Planerar och koordinerar aktiviteter (bland annat en självorganiserad delningsekonomi festivaldag).
- Bidrar med tid och resurser enligt överenskommen aktivitetsplan vilken upprättas i gemenskap inför varje fas.
- Studiefremjandet leder arbetet och är sammankallande.

En dialog har förts med olika nyckelaktörer som uttrycker intresse i att vara en del av processen och har försökt definiera vilka resurser de olika aktörerna skulle kunna bjuda in med.

Studiefremjandet Göteborg Sjuhärad

- Studiefremjandet har kontakt till föreningar inom delningsekonomi.
- Studiefremjandet kan samarbeta med föreningar kring folkbildande verksamhet kring de slags aktiviteter som är statsbidragsberättigade.
- Har lokaler som skulle kunna nyttjas bland annat av föreningar inom delningsekonomi, exempelvis på Falkgatan.
- Studiefremjandet har personal som skulle kunna driva processen som initialt handlar om att vara sammankallande till möten.

Göteborgs Stad (konsument- och medborgarservice)

- Kan nå medborgare via föreningar och aktiviteter.
- Potential för medskapande aktiviteter kring delningsekonomi.
- Göteborgs Stad skulle bland annat kunna placera ett pop-up medborgarkontor kring delningsekonomi och hållbar livsstil i olika lokaler runt om i staden samtidigt som det pågår andra aktiviteter.
- Det skulle potentiellt kunna finnas intresse för att samarbeta med Folk Space från flera andra förvaltningar (socialförvaltningarna, kulturförvaltningen med flera).

Älvstranden Utveckling

- Inom ramen för Älvstrandens arbete med en temporär nod för hållbar konsumtion kan det finnas möjlighet att samverka kring delningsekonomi vid ett antal gemensamt definierade tillfällen, till exempel för en delningsfestival.
- Eftersom det finns ett gemensamt syfte kopplat till utvecklingen av delningsekonomi i Göteborg skulle samverkan kunna ske på ett sådant sätt att lokalen lånas ut kostnadsfritt. Detta behöver dock avtalas inför varje enskilt tillfälle eftersom förutsättningarna för alla inblandade parter kan förändras över tid.
- Ramar för samverkan mellan Folk Space/Studiefremjandet och Älvstranden Utveckling avtalas inför varje fas.

Stadsbiblioteket och Ekocentrum

- Lokaler i första hand. I skrivande stund har inget fördjupat samarbete definierats mer än att intresse finns att skapa gemensamma arrangemang med fokus på delningsekonomi.

Handlingsplan

- Avsiktsförklaring: Studiefremjandet Göteborg Sjuhärad med flera.
- Etablering av referensgrupp (framtida organisation).
- Koncept för aktiviteter och festival inom delningsekonomi (till fas 3)

Resultat

- Överenskommelse hos nyckelaktörer omkring den fortsatta processen.
- Klarhet över strategi och handlingsplan för Folk Space aktiviteter
- Klarhet över ekonomi till Folk Space aktiviteter
- Resurser för att driva processen framåt finns i referensgruppen.

I fas 1 undersöks hur grunden till ett koncept kring Folk Space och utvecklingen av en rörelse inom delningsekonomi i Göteborg kan fortsätta utan större finansiering. Genom etablering av en referensgrupp med Studieförbundet Göteborg Sjuhärad, Älvstranden Utveckling, Göteborgs Stad och Ekocentrum kan vidare engagemang säkras hos de aktörer som har tid och kunskap till att fortsätta utvecklingen av delningsekonomi.

Något att fundera över initialt är om namnet *Folk Space* fortfarande är gångbart för ett Folk Space utan lokal. Kan namnet med fördel ändras till exempelvis; Folk Share, eller något helt nytt och kanske det ska vara ett namn på svenska?

Fas 1 är i skrivande stund redan påbörjad. Från och med fas 2 är det referensgruppen som behöver ta över när processen ska drivas vidare. Inför varje fas behöver aktörerna i referensgruppen se över och komma överens om fortsatt samarbete.

FAS 2: KARTLÄGGNING

Tidshorisont förslag

Vinter 2021/2022 - Vår/Sommar 2022

Syfte

Det är inte möjligt för Studieförbundet Göteborg Sjuhärad och övriga aktörer i referensgruppen att driva processen helt på egen hand. Därför handlar det i fas 2 om att hitta möjligheter för att förankra processen utanför referensgruppen.

I fas 2 krävs det fortfarande engagemang från referensgruppen som behöver investera tid och kunskap när det ska skapas ägarskap till processen hos andra aktörer. Målet är att referensgruppen expanderas och att åtagandet för den vidare processen gradvist även ägs av föreningar och grupper inom delningsekonomi i en brukardriven form.

För att förankring av processen hos föreningar inom delningsekonomi ska lyckas behöver kapacitet byggas hos föreningarna. Gemensamt behöver en stabil grund formas. Det kan göras genom att:

- Utredda vilka föreningar inom delningsekonomi som har intresse i att dela ägarskap över den fortsatta utvecklingen av Folk Space som koncept.
- Kartlägga vilka lokaler som är tillgängliga för att rymma aktiviteter inom folkbildande delningsekonomi på villkor som passar till föreningars resurser och behov.
- Utveckla konkreta aktiviteter som kan samla föreningar inom delningsekonomi och få dem att arbeta tillsammans.
- Undersöka finansiering till aktiviteter inom delningsekonomi.

Förutsättningar

Studieförbundet Göteborg Sjuhärad och Göteborgs Stad har uttryckt intresse att vara en del av arbetet med konceptet Folk Space och har initialt sagt ja till att ingå i en fortsatt dialog om hur

utvecklingen av folkbildande insatser för delningsekonomi i Göteborg kan fortsätta. Stadsbiblioteket (Götaverkstan) och Ekocentrum båda tackat ja till att ingå samarbete kring aktiviteter inom delningsekonomi.

Förutsättningarna bygger på att det inte ska behövas stora finansiella insatser från parterna och därför behövs i fas 2:

- Hittas ett realistisk format för fortsättningen av arbetet kring utvecklingen av Folk Space och samverkan kring delningsekonomi. Konceptskissen är vårt bud på en design av processen.
- Finnas processledare inom referensgruppen som har tid till att bjuda in och leda föreningar inom delningsekonomi att bli del av referensgruppen och gemensamt utveckla idéer till aktiviteter som kan stärka rörelsen inom delningsekonomi.
- I dialogen med föreningar och grupper är det nödvändigt att utveckla koncept för aktiviteter som kan involvera dem. Det skulle exempelvis kunna vara en festival för delningsekonomi (eller en "delningsekonomidag") som kan fungera som ram för involvering.

Involvering

I fas 2 involveras föreningar inom delningsekonomi till att engagera sig. Det är viktigt att de övergripande ramarna för deltagande har blivit definierade redan innan referensgruppen bjuder in. På det sättet kommer föreningarna ha möjlighet att förstå vilka förutsättningar som är möjliga från början. Det kan förhindra eventuella missförstånd och konflikter i ett senare skede.

Föreningarna kan involveras genom:

- Att bygga upp förtroende och relationer till föreningar inom delningsekonomi. Den kartläggning som redan har gjorts inom testbädden, samlad av bland annat Studieförbundet Göteborg Sjuhärad och Göteborgs stad kan fungera som utgångspunkt för dialog med föreningarna. Andra potentiella parter skulle kunna vara föreningen Kollaborativ ekonomi, Naturskyddsföreningen och Medveten konsumtion med flera.
- Att erbjuda lokaler där föreningar kan skapa tillfälliga aktiviteter, innan en eventuell fast lokal för Folk Space finns. Potentiella lokaler skulle kunna vara: Falkgatan, Stadsbiblioteket (Götaverkstan), Ekocentrum samt Älvstranden Utvecklings kommande lokal med en marknads- och eventyta med flera.

Föreningarna kan motiveras av att göra vägen från tanke till handling så kort som möjligt och efterföljande kan föreningarna i en brukardriven process:

- Bli starkare genom samarbete.
- Presentera delningsekonomi för en större deltagarskara/publik.
- Skapa politisk uppmärksamhet för delningsekonomi.

Handlingsplan

- Involvera folkbildningssamordnare och processledare som kan kontakta föreningar
- Kartläggning av tillfälliga lokaler för delningsekonomi
- Utveckling av koncept för festival
- Koordinering av endagsfestival (Studieförbundet)

Resultat

- Utveckling av självorganiserade aktiviteter och en festival inom delningsekonomi som förenar och belyser delningsekonomi.
- Gemensam översikt över vilka lokaler som är tillgängliga för aktiviteter med delningsekonomi nu (och på sikt)
- Gemensam översikt över föreningar inom delningsekonomi i Göteborg
- Gemensam översikt över föreningar inom delningsekonomi i Göteborg med intresse i att vara en del av Folk Space.

FAS 3: AKTIVERING

Tidshorisont förslag

Vår/Sommar 2022 - Höst 2023

Syfte

För att det ska skapas framdrift i en process behöver deltagarna ha något att samlas kring. Gemensamma aktiviteter behöver skapas. I fas 3 handlar det om att få aktiverat rörelsen inom delningsekonomi. Det kan göras genom aktiviteter och en festival (eller delningsdag) som samlar föreningar och grupper. I fas 3 ska aktiviteterna och festivalen utföras med fokus på att:

- Etablera samarbete mellan föreningar inom delningsekonomi.
- Skapa uppmärksamhet och intresse hos allmänheten och locka nya deltagare.
- Börja använda lokaler för aktiviteter inom delningsekonomi.
- Prototypa på aktiviteter i ett framtida Folk Space.
- Väcka uppmärksamhet och intresse hos beslutsfattare.

Förutsättningar

Ett sätt att komma i gång med ett större samarbete och sammanhang för föreningar inom delningsekonomi utan större ekonomiska kostnader, är genom aktiviteter och en festival skapat tillsammans med föreningar inom delningsekonomi.

Förutsättningar för engagemanget hos föreningarna har skapats i fas 1 och fas 2, där ambitionen har varit att kartlägga och hitta resurser som är avgörande för ett lyckat utförande av aktiviteterna och festivalen:

- Personer (Studiefremjandet) som kan koordinera aktiviteterna med hjälp av referensgruppen
- Ett övergripande koncept för aktiviteterna.
- Lokaler runt om i staden som kan rymma aktiviteter.

Aktiviteterna ska tänkas som en plattform för föreningar inom delningsekonomi som kan presentera det som de redan gör för en större publik och finna samarbeten och inspiration hos andra. Referensgruppen fokuserar främst på att hitta lokaler och arenor för dem som ska skapa aktiviteterna.

Festivalen kan genomföras genom ett Open Call där en rad kriterier för deltagande presenteras:

- Programpunkten/aktiviteten ska handla om delningsekonomi.
- Aktiviteterna ska vara öppna för allmänheten.
- Arrangörer ska själva stå för det praktiska genomförandet av aktiviteterna.
- Referensgruppen hjälper till med koncept, spridning och marknadsföringskit.

När arrangören lever upp till kriterierna är det möjligt att bli matchad med en lokal under festivalen och referensgruppen samlar aktiviteter i ett program, som kan kommuniceras till allmänheten. Genom att följa Hållbarhetsfestivalen Västra Götalands metod, vilken främst är självorganisering, betyder det att arrangören själv lägger upp sin programpunkt via en hemsida. Det skulle även vara en möjlighet att koppla sig på Hållbarhetsfestivalen där en delningsekonomidag är en del av dess program.

Involvering

I fas 2 låg fokus på att kartlägga vilka föreningar inom delningsekonomi som skulle vara intresserade av att ingå i samarbete om aktiviteter. I Fas 3 är det fokus på att börja agera samlat med ambitioner och möjligheter för att skapa en rörelse inom delningsekonomi.

Genom skapandet av aktiviteter och en festival är det möjligt att skapa uppmärksamhet kring delningsekonomi och därigenom involvera nya aktörer i utvecklingen:

- Mobilisera fler föreningar och grupper inom delningsekonomi som tycker att det är attraktivt att visa och dela sina aktiviteter med en större publik.
- Bjuda in allmänheten som får prova på och bli presenterad för olika möjligheter att leva hållbart med fokus på lösningar inom delningsekonomi.
- Skapa uppmärksamhet och potentiellt stöd till politiker och tjänstepersoner som arbetar för en hållbar utveckling av Göteborgs Stad.

Genom att skapa en plattform för att synliggöra civilsamhällets arbete inom delningsekonomi är förhoppningen också att fler aktörer, det offentliga och beslutsfattare ser betydelsen och potentialen i delningsekonomi. Det kan i sin tur även underlätta föreningarnas existens i framtiden.

Handlingsplan

- Att börja använda lokaler med aktiviteter arrangerade av föreningar och grupper inom delningsekonomi.
- Att skapa mötesplatser för föreningar och grupper inom delningsekonomi i aktiviteter och en festival.
- Att planera, utföra och kommunicera aktiviteter samt endagsfestival för en större publik.

Resultat

- Möjliggör att föreningar presenterar sig för varandra, samarbetar och når ut till en större publik i gemensamma aktiviteter. Vilket förhoppningsvis leder till att fler vill vara en del av delningsekonomirörelsen.
- Mobiliserar aktörer inom delningsekonomi och skapar samverkan hos nyckelaktörer.
- Skapar politiskt intresse och potentiellt stöd för framtida aktiviteter.
- Undersöker potentialen för en mötesplats/hub med folkbildningsverksamhet och delningsekonomi, som kan öka sannolikheten för en permanent fast plats för Folk Space i framtiden.

FAS 4: FÖRANKRING

Tidshorisont förslag

Från höst 2023.

Syfte

Fas 4 handlar om att få förankrat processen i en formell organisation som kan driva utvecklingen vidare på egen hand. Det skulle kunna vara i form av ett genomarbetat koncept som ingår i Studieförbundets ordinarie verksamhet.

Vi ser två övergripande mål för Folk Space organisationen/konceptet att arbeta med:

- Matcha föreningar inom delningsekonomi som letar efter lokal för tillfälliga aktiviteter med organisationer och institutioner som har lokaler tillgängliga.
- Planera aktiviteter samt festival för delningsekonomi som kan etableras som en årlig återkommande händelse som bygger upp nätverk och kapacitet hos föreningarna inom delningsekonomi.

Förutsättningar

Ägarskapet till utvecklingen av Folk Space ligger både i referensgruppen såväl som hos aktiva föreningar och grupper. Under processen genom de olika faserna ska referensgruppen vara tydliga med målet i fas 4 om att föreningarna ska dela ägarskapet så att de kan förbereda sig för det arbete som väntar i fas 4.

För att underlätta för föreningarna är det bra om Studieförbundet Göteborg Sjuhärad fortsätter att driva processen och aktörer såsom Göteborgs Stad, Stadsbiblioteket och Ekocentrum och även Älvstranden Utveckling skulle fortfarande kunna ingå i en referensgrupp. Det är bra om det fortfarande säkras gratis eller billig tillgång till lokaler så att föreningarna kan skapa aktiviteter utan att behöva större finansiering.

Involvering

Med den kunskap som gemensamt har uppnåtts i fas 3 är det tid att föra en dialog och ingå nya avtal om hur det vidare samarbetet med Folk Space kan förankras och därigenom få en hållbar modell. För att lyckas med detta är det bra att:

- Fokusera på föreningar inom delningsekonomi som är intresserade av att ingå i ett utvecklingsarbete som tidvis kan vara komplext och tidskrävande.
- Fortsätta åtagandet hos nyckelaktörer som kan arbeta utifrån de resurser de besitter. De kan arbeta för att hitta finansiering för aktiviteter. Det skulle till exempel vara en idé att undersöka hur det nya konceptet/organisationen Folk Space kan tänkas in i Göteborgs Stads Miljö- och klimatprogram och Jämnt Göteborg samt i Älvstranden Utvecklings hållbarhetsprogram för Masthuggskajen.
- Eventuellt etablera kontakt och samarbete via Älvstranden Utveckling med de bostadsbolag som ingår i det konsortium som bygger på Masthuggskajen. En del av deras uppdrag är att skapa möjligheter för civilsamhället och för delningsekonomi på platsen. Kan Folk Space på sikt ingå i ett samverkansavtal eller kan det etableras ett BID- samarbete som Folk Space kan ingå i?

Handlingsplan

- Utvärdera erfarenheterna av aktiviteterna och festivalen samt utveckla en 'färdig' modell för det fortsatta samarbetet kring aktiviteter.
- Medskapa en process där de olika aktörerna och föreningarna är involverade så att de kan få sina önskemål och behov tillgodosedda i framtiden.

- Utforma en modell för organisationen/konceptet som är hållbar så att den kan fortsätta med de aktiviteter som har testats i fas 3.

Resultat

- Etablering av en formell uppslutning kring konceptet. Här flyttar åtagandet för den fortsatta utvecklingen av Folk Space till att även inkludera föreningar, som därigenom kommer att få delat ägarskap över organisationen/konceptet.
- Fundraising och projektmedelsökande för att ge fler resurser till Folk Space (och eventuellt till en fast lokal).
- Föreningarna inom delningsekonomi tar ägarskap över aktiviteterna över festivalen och arbetar vidare med festivalen som en del av organisationen/konceptet Folk Space.
- (Möjlighet för finansiering av ett Folk Space i stor skala i framtiden).

FAS 5: HÅLLBAR

Denna fas ligger långt fram och är svår att sia om men vi vill ändå göra ett försök på ett förslag på vad fasen kan innehålla.

Tidshorisont

Inom 3–5 år.

Syfte

I fas 5 har ett Folk Space etablerats, en hållbar organisering kring konceptet bestående av en referensgrupp och föreningar som gemensamt arbetar med att skapa aktiviteter hela året runt och som samarbetar med andra aktörer kring en årlig festival (eller delningsdag) inom delningsekonomi.

Det ursprungliga syftet med ett Folk Space var att ha en egen stor lokal. När det har etablerats en hållbar organisation för Folk Space och förutsatt att flera av de hinder och utmaningar som tidigare funnits är överkomna så skulle det vara realistiskt att mobilisera resurser som gör det möjligt att arbeta mot att flytta in i fasta lokaler.

Syftet i denna fas är att:

- Skapa en verksamhetsmodell för Folk Space i en fast lokal.
- Leta efter permanent lokal för Folk Space.
- Hitta finansiering för ett Folk Space i en fast lokal som kan skala upp delningsekonomi i Göteborg och säkra den framtida driften.

Förutsättningar

För att lyckas med att hitta permanent lokal till organisationen Folk Space behöver organisationen först bli så pass stark att den kan hantera stor komplexitet. Det kommer bli ett stort arbete med att organisera och administrera föreningar som vill göra aktiviteter i ett Folk Space med fast lokal.

Dessutom behöver en lokal hittas till Folk Space som går att hyra på villkor som passar till föreningarnas resurser och behov. Många föreningar kommer förmodligen inte ha möjlighet att betala marknadshyra och därför behövs alternativa finansieringslösningar.

Involvering

I fas 5 handlar involveringen om att säkra ekonomi för driften av ett Folk Space i en fysisk lokal. Det skulle kunna lyckas genom ett samverkansavtal eller i ett BID-samarbete (Business Improvement District, där nyckelaktörer går in i ett partnerskap med externa aktörer.

Som exempel på hur ett BID-samarbete kunde skapa förutsättningarna för ett Folk Space i en fast lokal tänks ett potentiellt case på Masthuggskajen in.

- Göteborgs Stad kan bidra till ett Folk Space med verksamhetsutveckling och stöd. De kan arbeta mot att underlätta för föreningar inom delningsekonomi att få föreningsstöd och att hyrorna blir satta i en rimlig nivå.
- Älvstranden Utveckling skulle kunna arbeta strategiskt och långsiktigt med att skapa en profil för den tänkta lokalen på Masthuggskajen som passar till ett Folk Space.
- Studiefremjandet kan genomföra och samarbeta kring folkbildningsverksamhet inom ramen för villkoren för statsbidrag till studieförbund.
- Det skulle också bidra till ekonomin om det finns andra typer av verksamheter i samma lokal som har möjlighet för att betala en annan typ av hyresnivå.

Handlingsplan

- Att skapa en hållbar verksamhetsmodell för ett Folk Space som har sin egen fasta lokal.
- Att leta efter finansiering som kan säkra etablering och drift av ett Folk Space i egen lokal.
- Att undersöka vart det finns lämpliga lokaler som har de önskade faciliteterna för föreningar inom delningsekonomi.

Resultat

- Göteborg får ett Folk Space som kan bidra till en hållbar utveckling för staden och dess invånare.
- Studiefremjandet får bättre möjligheter att samarbeta kring delningsekonomi.
- Strategier inom delningsekonomi blir implementerat med ett Folk Space som samlar föreningar omkring hållbara lösningar.
- Göteborgs Stad ligger i framkant vad gäller delningsekonomi.

Kommentarer konceptskiss

Sedan denna konceptskiss framtoogs med hjälp av konsult Jesper Koefoed-Melson i januari-april 2021 så har nya möten hållits emellan Studiefremjandet, Älvstranden Utveckling och Konsument- och medborgarservice/ Göteborgs Stad (Under fas 1). Det har redan nu blivit tydligt att viss modifikation behöver göras i skissen för att komma framåt på ett sätt som är möjligt för respektive part. Detta kan stämmas av i samtal under hösten 2021 då arbetet kan fortsätta med fas 1 om parterna önskar att gå vidare.

Slutord / Reflektion

Åren som vi har deltagit i testbädden Sharing City har varit en resa för oss på Studieförbundet Göteborg Sjuhärad. De har varit utmanande, har givit Studieförbundet en lång rad lärdomar och gett upphov till många nya kontakter och relationer inom delningsekonomi, framför allt i Göteborg.

Det har varit bra för Studieförbundet att få en möjlighet att testa på verksamhet inom delningsekonomi över längre tid och att vara med i ett sammanhang där det finns många andra personer och aktörer som brinner för frågan. Det har gett oss inspiration och möjlighet att dela kunskap. Vi har kunnat bidra med att föra civilsamhällets talan och att kunna bidra med perspektiv omkring folkbildning och lärande.

Studieförbundet Göteborg Sjuhärad har som tidigare nämnt länge samarbetat med och försökt ge bättre förutsättningar för grupper och föreningar som ägnar sig åt delningsekonomi på olika sätt i Göteborg. Vi ser att folkbildning och civilsamhället har en viktig roll för engagemang, kreativitet och innovation inom delningsekonomi i Göteborg och vi vill fortsätta kunna stötta dem i detta. Folkbildningen kan även påverka medborgares- och konsumenters förändringsvilja till att vara en del av delningsekonomin.

Studieförbundets utmaning i detta arbete är att vi inte längre kan ge det ekonomiska stöd som vi tidigare har kunnat ge. Det gäller främst kring de grupper och föreningar som ägnar sig åt drop-in verksamhet (i exempelvis cykelkök, maker-space, verkstäder eller repair café). Studieförbundet kan samarbeta med olika föreningar och grupper och få statsbidrag för studiecirkel samt utåtriktade föreläsningar, kurser och kulturarrangemang som folkbildar i ämnet, men alltså inte till drop-in verksamhet och samtidigt få en hållbar ekonomi kring det.

Vi ser att dessa delningsekonomicgrupper även har svårt att söka medel hos andra aktörer, exempelvis hos kommunen. Dessa gruppers förutsättningar för att kunna söka bidrag för att ha en plats att vara på påverkar inte bara grupperna utan även indirekt Studieförbundets möjligheter att fortsätta samarbeta med dem.

Det vore bra om Göteborgs stad skulle kunna arbeta aktivt för att underlätta för medborgardrivna verksamheter. Det vore bra för mindre initiativ att få stöd i att gå från projekt till verksamhet. Sharing City har erbjudit en unik möjlighet för samarbete omkring stadsutveckling, vilket har varit innovativt i sig, men vi tror att vi har mycket arbete kvar att göra, tillsammans. Det finns en stor potential för stadsutvecklingsprojekt att låta civilsamhället vara med i ett tidigt skede.

För att långsiktigt kunna finansiera ett Folk Space, inte minst i en fysisk lokal, behövs etablerade partnerskap med flera olika aktörer. För visst behöver vi platser där vi kan träffas, och praktisera och lära oss om hållbar livsstil!

Stort tack till följande personer som på olika sätt har bidragit till arbetet med konceptskissen med sin kunskap och expertis genom intervjuer, arbetsmöten och samtal.

Studiefremjandet Göteborg Sjuhärad

Helena Kristiansson, projektledare
Rike Forsberg, verksamhetscontroller
Anneli Todorovic, ekonomiadministratör
Helena Kaså Winqvist, avdelningschef

Göteborgs Stad

Anna Tidefelt, projekt- och processledare platsutveckling, Älvstranden Utveckling
Emma Öhrwall, processledare, Sharing City Göteborg, konsument- och medborgarservice
Tove Lund, testbäddsamordnare, Sharing City Göteborg, konsument- och medborgarservice
Utvecklingsledare Tony Rahm och Amanda Sjöstrand på Göteborgs Stads bostadsbolag (Bostadsbolaget)
Enhetschef Inger Orebäck, Socialförvaltningen Nordost

Övriga

Respondenter från Cykelköket och Solikyl som gav av sin tid (brukarstudie)
Verksamhetsledare Rosa Rydahl Stenkrossen i Lund
Verksamhetschef Bertil Björk och projektledare Farhia Nur, STPLN i Malmö